

PK 81K-n 92
2K K21

S. I. KARAVAJEV

K O L X O Z N I K

GBRİŞSEZLƏ BUKVAR BƏRŞAN
MEDO33A KNIGA

REDAKTİRUJTIS S. NƏFƏDJEV.

U Ç P E D G I Z
MOSKVA 1932

M., 1932

Ответ. редактор *Нефедьев С. Г.* Технич. редактор *Фожич Вл.* Книга слана в набор 14/X-1932 г. Подписана к печати 11/XII-32 г. Учгиз № 4512. П. л. 6 $\frac{1}{2}$. Бумага 62×93 см. 49632 тип. знаков в 1 бум. листе. Бум. листов 48750.
Уп. Главл. Б-26331. Заказ 1406. Тир. 1500.

17-я типография тр. „ПОЛИГРАФКНИГА“, Москва, Шлюзовая наб., 16.

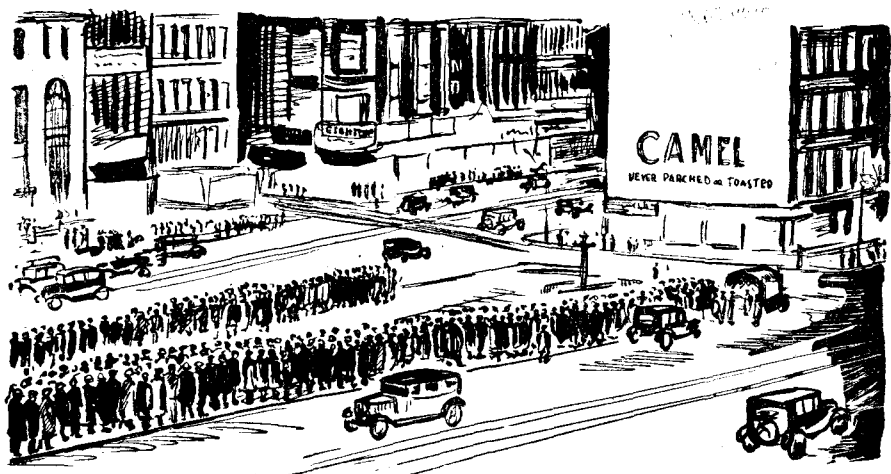
КЫК МІР.

Міян і пылэн

Міян веşkəтлєнь гавоçəјјезлєн, крєşşаналєн да гəрдarmeјççезлєн соvettez.

Міян странаьн вьд насіјалєн правоеz əт-кодəş.

Мəдік странаезьн соvettez авуəş. Setçін веşkəтлєнь капіталіссєz да ромессіккеz. Setçін вьд насіјалєн правоеz ңє əткодəş.

Amerikanskəј vezravnəјјєz sulalєнь оçeredьн. Vızçіşəнь posovіја.

Aşşınьт хозəјstvosə mіјə stroitam plan şərtі. Міян вьдмєнь фабрікаєz да zavoddez, sovхоzzєz да kolхоzzєz. Вьдмєнь vіļ goroddez.

Мəдік странаезьн хозəјstvosə нуəтєнь plan-тəг. Пылєн — хозəјstvenнəј krіzіs.

Setçin pədnaləny fabrikaey. Sodə ızətən oçir (bezrabortnəj). Ne ətik miñlon ravoçəj oləny ɛygjən. Mijan ızətəm oçirəy avu.

Mədik stranaeyiş ravoçəjjez da kreşşana juvoa vizətəny mijan vylə da şleditəny mijan şəryñ. Nija lovləny vizətəny mijanliş strojka. Kompartija jurələm uvtyñ nija siz-zə ləşətçəny voşny vlašə aslanəy kiezə.

Кыз Германиян олə ızətəm mort.

Stolc olə kyk təliş-ñi ızətəg. ızətəg olikə sija siz uməltçis da pərişmis, nəlki poləm petə vizətəny sь vylə. Etna lunnezə sь dьnə loktis skupsik (nəvşis). Nəvis sьliş medvərja paşkəmsə. Stolclə şetis toko grossez, kədna çozə vьrşisə.

Əni Stolclə nəvny nənsə nemən və: a. No esə adzişis sapog mavtan maz. Stolc vuzalə i sijə.

Ətik kerku ьvəs dьnə loktis da zukətə. Petis iñka. Stolc vajitə:

— Nəvə mençim sapog mavtan maz.

A setçə loktis policejskəj da gorətis:

— Lok me şərə. Patenttəg vuzaşəm ponda te əni arestovannəj.

Stolc munə policejskəj şəryñ.

Munə i dumajtə sovet strana jylis, kytən ızətəg oz ov nəkin.

SSSR—mirovəj proletariatlən udarnəj brigada.

(I. V. Stalin şerti).

SSSR-iş ravoçəj klass—mirovəj ravoçəj klasslən çaş. Mi poveditim nə toko SSSR-iş

рабоґэј класс вьнэн, но і сіјэн, мыла мижанлэ от-
салис мировэј рабоґэј класс. Эта отсэттэг мija-
нэс вазьн-ңи-вь кокалисэ.

Мижан страна—вьд странаезиш пролетариатлэн
ударнэј бригада.

Мыј понда мижанлэ отсалэ меzdunarоднэј
пролетариат? Мыјэн ми заслужитим сееэм отса-
лэмсэ?

Сіјэн, мыла ми первэјэш петім војэ решсьн
капитализмкэт. Ми первэјэш сувтэтим рабоґэјжезліш
влаш. Ми первэјэш пондим строитнь социализм.

Мировэј революция понда.

Ми керам дело, кэда, лоас-кэ успех, вerez-
дэтас мир да меzdэтас рабоґэј классэ вьдэс.

Му пашта лоас революция.

Граніца сайша рабоґэјжез оз-ңи vermэ кер-
питнь. Нija оз-ңи олэ-вь еьгјэн. Оз-ңи узалэ-
вь капитализселэ. Рабоґэјжез вунтујтэнь, керэнь

zavastovkaez. Nija korəņь vestəņь unazьk. Korəņь, medvь iztəm ořirьs ez vəv. Nija ləřətcəņь prořetariat revolucija kezə. Mu pařta loas prořetariat revolucija.

Germanijaņ kommunistezlən demonstracija.

Maj 1 lun.

Çalətə ətərət,
Rusə potkətə...
Rjaddez, kolonnaez...
Şin oz suzət...
Talun ravoçəj klass
Vьnsə vizətə...
Marsən rovednəjən
Tьrə sьnət...
Çorьta talçaləm
Kьlə Berlinьn.
London uliç vьln
Jəzьs oz tər...
Kьvzə! çu! kьvzə!

Nju-jorkyn, Parizyn...
Gimn proletarskəj
Gьmalə gəgər.

Velətə etə kьvbursə.

Komintern.

1919 voša mart təlišyn Moskvaə əkšisə mu pašta kommunističeskəj partijaezlən predstavitellez. Eta sjezd vьln (kongress vьln) vəli organizujtəm kommunističeskəj partijaezlən mezduнародnəj objedinenəno — kommunističeskəj internacional. Зеньtika sija suəny — komintern.

Komintern organizujtəmən juralis Lenin.

Komintern bura vьdmis, jonmis da lois ьзыt vьnən. Əni sija ətuvtə 55 stranaiš 55 kompartija. Sija pьksə Marks da Lenin učenəno vьlə. Sija pьksə mu pašta kapitalkət raboçəjjez pesəm opьt vьlə, SSSR opьt vьlə.

Jevropaiš da Amerikaiš raboçəjjezša sija ətuvtis ęe ətik şurs kitajskəj, indusskəj da ęegritanskəj raboçəjjezəs.

Kamintern əni — groznəj vьn. Eta vьnyš kuzas i vermas berezdətnь mirovəj burzuazijasə.

Komintern znamjaez vьln gizəm:

„Aş burzuazija drəzitə kommunističeskəj revolucija ozyn. Revolucijaşan proletarijjez əstasə toko aşşinьs çeppeznьsə. A voštəsə vьdsə mir. Mu pašta proletarijjez, ətuvtçə!“

Una-ja mədik stranaezın kompartija çlen- nez da komsomoleççez.

1932 voşa janvar 1 lun kezə

	kompartija	komsomol
SSSR	2839862	5500000
Germanija	315000	60000
Kitaj.	130000	100000

Juaşannez:

1. Kin jurələ mijan stranaın i kin mədik stranaezın?
2. Mьja kapitalissezlən xozajstvoıb uşə, a mijan vьdmə?
3. Emeş-ja mijan stranaın ıztəm oğır?
4. Mьj seeəm kominğern?

LENİNSKƏJ PARTİJA JURALƏM UVTƏN STROITAM SOCIALİZM.

Kapitalişticeskəj alı socialişticeskəj xozajstvo.

(XVI partsjezd vьın Stalin doklad şerti).

Mijan vьdməm, a nьlən uşəm.

Nьlən, kapitalissezlən, xozajstvennəj krizis da uşəm, kьz promьşlennoşьn, siz i şeıskəj xozajstvoın.

Mijan, SSSR-ın, xozajstvennəj levəm da vьdəs narodnəj xozajstvolən vьdməm.

Nьlən, kapitalissez stranaezın, uməısalə ızalışşezlən mağerialnəj polozenğo, çinə zarabotnəj plata da sodəнь ıztəmmez (bezrabotıca).

Mijan, SSSR-ın, burşalə ızalışşezlən mağerialnəj polozenğo, raboçəjjezlən vьdmə zara-
botnəj plata i avı ıztəm oğır.

Ньлән, капиталисезлән, вьдмәнъ завастов-
каез, кәднija пonda әсәнъ миллионезән узалан
лунnez.

Мijан, СССР-ьн, завастовкаез ави, равоҷәj-
jezlән да крешаналән узалан бердә вьдмә
интерес да еңergija. Etija вьдмәмьс мijан strojlә
sodtә una узалан лунnez.

Ньлән, капиталисезлән, рьдьна умәлтçә
as странаезаньс polozeңно, вьдмә равоҷәj
klassлән капитал гһоткәт революционнәj peşşәм.

Индияньн революционнәj peşşәм.

Мijан, СССР-ьн, зорамә страна рьекьн
polozeңно, una миллион равоҷәj класс әтүvtçә
sovet влаş гәгәр.

Ньлән, капиталисезлән, вьдмә национално-
освободителнәj dvizeңно: Китажьн, Индияньн да мә-
дик угһетоннәj да поравоссоннәj странаезьн.

Мijан, СССР-ьн, зорамә, кьз vonnezлән, вьд
националноşsezлән друзва. СССР-ьн una миллион
oтir әтүvtçisә sovet влаş гәгәр.

Ньлән, капиталиссеzlән, кьз әсәм(rasterjannәj) polozenņo, kәda ozlaņ esә рьдьнзька umәltçә.

Mijan, SSSR-ьн, as вьн вьлә vera da ozlaņ strana polozoņņolән бурмәм.

Бзът strojka.

1929 воә partija da sovet vlaš utverditisә бзът uzliš vit vo kezә (1929—1933) plan.

Grañica sajša burzujjez da mijan strana рьекіш klassovәj vraggez çirzisә: — Nem-pә, boļsevikkezlән oz arkмь. Nija şo vizçisә pja-tiletkaliş proval (zugşәм).

Opportunissez baitlisә: pjañiletkaьs ne вьн şәrti. Medpervo kolә kernь novjan da şojan tovarrez i toko сь вәрьн kernь masina keran zavoddez.

Olanьs perьta zugdis вьдәs etnә proroçes-tvoezsә. Вьдлаьн pondәtçis udarnәj uz. Socialis-tiçeskәj vermaşәмән raboçәj klass pondis pja-tiletkasә рьртнә olanә.

Pjañiletkaşa мәdik воә raboçәjjez viştalisә:
— Тьртam vitvoşa plansә—ñoļ voән!

Eta—ne bur pozelaņņo, a delo. Xozajst-voьн osnovnәj otraşllez тьrtisә vit voşa plansә кьк da зьн voән. 1931 воә versitim socializm uvtә pod stroitәм.

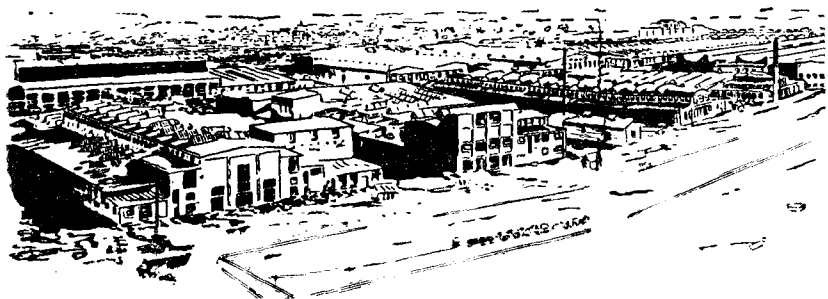
Левәнь zavoddez.

Рьрәнь olanә Leñinlән da Markslnән zavettez.

Mijә aşşinьm xozajstvosә stroitam kapitalis-seztәg da çinovnikkeztәg. Stroitam socialişti-çeskәj promьşlennoş.

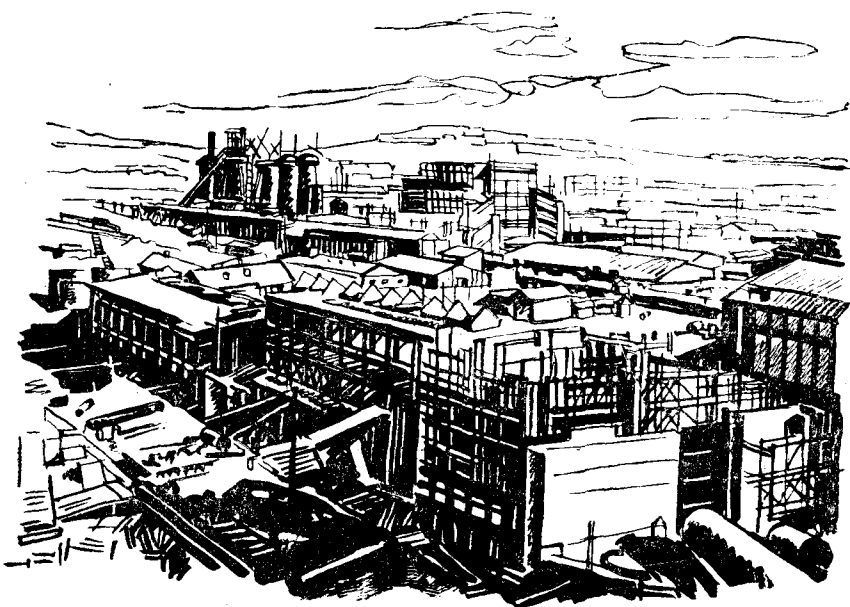
Вьдмәнь сеем гиганттез, кьеәмәш миҕьн ави.

Stroitim Rostovън ҫелмас завод, Стаљинградън трактор керан завод, кәда pondas әтик

Rostovън ҫелмас завод.

воә лезнь 50 ҫурс трактор. Сеем - зә завод stroitimә Харьковън, stroitamә Ҷељавинскън.

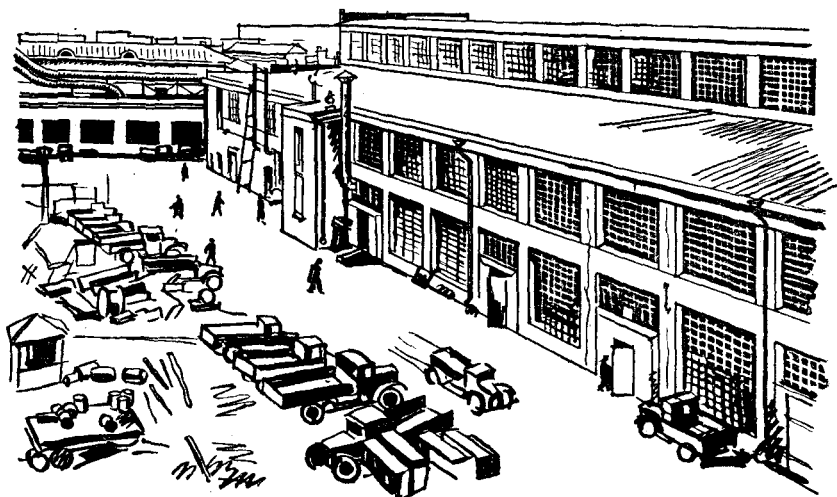

Magnitogorskәј завод.

Saratovън da Novoҫibirskън левтимә ьзът котвајн керан заводdez.

Nizņej-Novgorodъn pondētis uzavņь avtomobil keran mirovėj zavod. Čulalis vo, kыз Moskvaъn uzalə Staļin ņima avtomobil keran zavod.

Uralъn — stroitim Magnitogorskėj zavod. Eta — mirъn medъzъt da ņehnikaen medozъn muniš metallurgiĉeskėj zavod.

Moskvaъn avtomobil keran Staļin ņima zavod.

Šivirъn levtimə Staļin ņima Kuzņeckėj zavod. Sija pondas sьlətnь ĉugun, stal.

Siz-zə stroitĉəņь əddən ьzъt zavoddez esə Ukrainaъn.

Promъslennoš as šəras nuətə ĉerevņaəs. Bedņakkez da šeredņakkez pьrəņь kolhozzezə. Sovhozzez da kolhozzez — ĉerevņaьn socialištiĉeskėj xozaјstvoez.

Kolhozzez osnova vьļņ mijə likvidirujtam kulaĉĉoəs kыз klass.

Mijan strana lois promьslennəj stranaən.
Siz partija veškətləmən mijə stroitam soci-
alizm.

Vištalə, kьeəm zavodьn kerəнь kombajpnez, kьeəmn
avtomobillez?

Кьтən mijan usrexezlən priçinaez.

Кьтən priçinaez seeəm ььт provallezlə нь-
лən, kapitalissezlən, i seeəm usrexezlə mija-
пьн, SSSR-ьн?

Priçina — kapitališticeskəj xozajstvo ozьn
sovetskəj xozajstvo preimussestvoezьn.

1. Sovet stranaьн kapitalissezlən vlašьs verez-
dətəm da vezəm (zameñitəm) raboçəj klass
vlašən.

2. Kapitalissezliš mu, fabrikaez da zavoddez
mьrddəməş da şetəməş raboçəj klasslə da uzaliş
kreşşanalə, kьz sobstvennoş.

3. Sovetskəj xozajstvo stroitçə plan şərti.
Kapitalissezlən seeəm planьs abu i oz vermь
lonь: nija oz vermə ətamədnьskət vaitnь ətik
kьlən, нь kolasьn nazьva ponda munə peşşəm.
Sovetskəj xozajstvo stroitçə ңe kapitalissezlə
nazьva ponda, a uzalişsezliš olan burmətəm
ponda.

4. Narodnəj doxodьs mijanьn munə ңe kapi-
talissezlə, a raboçəjjezliš da uzaliş kreşşanalış
olan burmətəmə da socializm stroitəmə.

Etija vajətə gorodьn da posadьn socialištices-
kəj proizvodstvo paşkətəmə. Etija raboçəj klas-
səs ьztəmiş beregitə.

5. Mijan raboçəj klass — stranaьн хозайн, sija uzalə ɳe kapitalissez vьlə, a aslas sobstvennəj klass vьlə. Mijan, SSSR-ьн vьd raboçəjlə oxota lonь uzьн gerojəн, udarničesvoьн gerojəн, voшнь (zasluzitнь) ɳe ətik millon uzališ ošir kolasьн poçot.

Sorevnovaŋnoəн da udarničestvoəн socialištiçeskəj stroitelstvoьн raboçəjjez çintəнь srokkez da oзыьk тыrtəнь plannez.

Socialištiçeskəj sorevnovaŋnoьs pyris i kolhozzezə i sovhozzezə.

To kьtəн priçinaez, mьla SSSR-ьн хозajstvoьs vьdmə, a kapitalissezləн šo ušə da ušə.

Сorevnovaŋno pərtə iznьməs
„çeš deloə, slava deloə, dobles da
gerojstvo deloə“ (STAĻIN)

STAĻINLƏN KVAT USLOVIJA.

Medvərja voezə promьslennos pondis vьdmьнь mədik uslovijaezьн. Promьslennos vьdməmləн viļ uslovijaez pondisə kornь uzavнь viļmoz.

Кьeəməš etna viļ uslovijaes?

1. Рабоçəj vьн.

Oзыьk raboçəjjez aшньs munisə fabrikaezə da zavoddezə. Eta deloьн vəli samoçok. Ёьg uvja, uməl oləm uvja derevnaiš uzтəм ošir munisə gorodə.

Əni olanьs lois mədik. Mijan ez lo ıztəm oțır. Mijə burşətimə olan. Mijə derevnalə şetimə traktorrez, masinaez. Mijə organızuıjtım kolhoz-zez, liçkim kulaççoəs. Mijə şetimə ızavnь kreşsanalə kьz kolə.

Kreşşana ponda əni derevnaьs ez - ıı lo maçexaən. Kreşşanıın dugdis pьssьnь derevnaıš. Əni ez lo samoțok.

Ravoçəj vьnsə əktəm ponda loisə vił uslovıjəez. Əni kolə organızovannəja əktьnь ravoçəjjesə promьšlennoş ponda. Kolhozzezkət da kolhozıikkezkət kernь dogovorrez. Kıa ızsə, kəda əddən şəkьt, veznь masinaezən.

2. Ravoçəjjezlən zarplata.

No əktьnь ravoçəjjezəs — eta avu esə vьdəs deloьs. Mijan predprijatıjəezьn şo esə em tekuçes: ravoçəj vьn çınə, munə mədəgə.

Eta sogmə sıjən, mьla zarplatasə organızuıjtənь nevernəja. Mukəd predprijatıjaьn mijan vestənь şəkьt ız da kokııt ız ponda ətmoz. Ətmoz vestənь vura velətçəm ravoçəjlə i tom (kəda nevažьn loktis zavodə) velətçьtəm ravoçəjlə. Ətьs vura tədə aşşis ızsə, mədьs esə oz təd, sьlə kolə velətçьnь. Zarplataьn uravıılovka vajətə setçə, sto tom ravoçəj oz velətçь ozlaı.

Marks da Leıın baitisə, sto ız şərti vestьnь pondasə i socialızm dьrıı. Socialızm dьrıı nełki zarplatasə pondasə şetavnь ız şərti, a ne potrebnoş şərti.

Kolə, medvь ravoçəjjez ez munə mədəgə, kolə peşьnь uravıılovkakət, kolə pravııno

organizujtnь zarplata, burşatnь ravoçäjjezliş vьtovəj uslovijaez.

3. Uz organizujtəm.

Kolə suvtətnь ravoçäjjezsə burzьk uz uslovijaezə. Sek ravoçäjjez pondasə burzьka uzavnь, levtьnь uz kaçestvo.

Mukəd predprijatijaezьn izьs organizujtəm əddən uməla. Nekьeəm porjadok avu. Uz ponda otveçajtəm tujə em ovezliçka.

Мьj seeəm ovezliçka?

Ovezliçka — eta bezotvetstvennoş.

Сь dьrni oz poz levtьnь uz proizvoditelnoş, prödukcijaezliş kaçestvo, oz poz beregitnь stanokkez, instrumenttez.

Некьз proizvodstvoьn seşsa oz tuj kerpitnь ovezliçkasə.

Medвь mezdişnь sь verdiş, kolə uzsə organizujtnь vilmoz, kolə vьnsə suvtətnь siz, medвь вьd ravoçəj gruppa otveçajtis aslas uz ponda, stanokkez ponda i s. oz.

Kolə peşşьnь ovezliçkakət, predprijatijaьn pravilno suvtətnь vьn.

4. Ravoçəj klasslən proizvodstvenno-texnikeskəj inželligencija.

Mijanlə kolənь kuimiş, vitiş unazьk inžerrezəs, texnikkezəs i s. oz. Mijanlə kolənь seeəm uzalişsez, kədna-вь vermisə ravoçəj klassliş vezərtnь poliçika, dorjьnь sьliş interessezsə proizvodstvoьn.

Mijan'ə kolə vьdтьнь aššinьm uzališsezsə ɲe toko skolaezьn, no i predprijatijaezьn. Fabrikaezьn da zavoddezьn una opьtnəj raboçəj-jez, sorevnovaŋŋo nuətišsez, udarnəj brigadaezlən vozddəz. Seeəm raboçəjjez da nija, kədna velətçisə gьriš skolaezьn — raboçəj klasslən iŋtelligencijʹ.

SSSR-ьn raboçəj klasslə kolə aslьs sobstvennəj proizvodstvenno-тexniçeskəj iŋtelligencija.

5. Vaz iŋtelligencija jьliš.

Mədnəz əni siz-zə voprosьs suvtətçə vaz proizvodstvenno-тexniçeskəj iŋtelligencija jьliš.

Кьк vo çulalis, кьз vaz iŋtelligencija munis vreditelstvo tujət. Ətikkez vreditisə, mədikkez vəra nijə vevttisə, kuiməttez sulalisə sovet vlaš kolasьn da vreditellez kolasьn.

Əni vaz iŋtelligencija bergətçis sovet vlašlaŋə.

Vot sijən kolə vezнь vaz skolaiš iŋzeŋerrez dьnə da тexnikkez dьnə otnoseŋŋo, unazьk нь jьliš zabožitçьнь, povtəg setнь ньə uz.

6. Xozrasçot jьliš.

Mijan promьslennəš vura vьdmə. Medvь sija ozlaŋ jonmətnь, koləнь viļ sredstvaez.

Kolə jonzьka sredstvaezsə əktьнь promьslennəš pьkьн. Eta ponda kolə peššьнь vez-xozajstvennoškət, pьtnь da jonmətnь xozrasçot, levтьнь promьslennəš pьkьн nakoplenŋo.

Staliniş kvaŧ uslovija kolə pьrt-
нь olanə vьd zavodьn, vьd sov-
hozьn, vьd kolhozьn.

Stalin kvaŧ uslovija ŧerti uzalə-
mən uspesnəja stroitam socializm.

Əmləsalam Kama.

Kama dorьn sulaləнь una zavoddez.

Una mukəd zavodьs uzaləнь vaən.

Elektriçeskəj stancijaez siz-zə uzaləнь
vaən.

Goroddezə Kama kuza kьlətamə vər: pes
da ker.

Kama kuza vetləнь parakoddez.

Una otsalə mijanlə Kama. No una sьlən
vьn esə munə veş.

Luniş lun mijan levə strojka. Levəнь za-
voddez, fabrikaez.

Peremьn Kama doras stroitçə vьzt elektro-
stancija. Siz-zə i mədiklaьn.

Valən vьnьs vьdəs pondas munьь socia-
lizm stroitəmə.

Ximija—socialiŧiçeskəj vьvez vьlə!

Ximiçeskəj promьslennoşьn mijan eməş
vьzt uspexhez.

Carskəj Roşsijaьn ximiçeskəj promьslenno-
şьs ez vəv. Sişə kolis stroitнь viliš. Estən za-
daças—vətnь da kolнь texniçeskəja ozьn munis
stranaezsə — sulalə medleçьta.

Soļikamskəj dьnşaq ne ьlьn stroitəm vьzt
Berezniçikovskəj ximiçeskəj kombinat. Berezni-

kovskəj kombinat şetas socialistişceskəj Ёbbezlə medbur nāzmitan (udobrenno).

Ojlaņn, polarnəj krug sajn, stroitəm promьslennəj gorod--Xibinogorsk. Setçin sedtənb xibinskəj appařittez. Etija şetas una tonna ximiçeskəj udobrennoez.

Pondisə uzavnь Nevskəj da Voskreşenskəj ximiçeskəj zavoddez.

Ximiçeskəj zavoddez stroitəmən mi puktim jon pod ozlaņ sovetskəj ximiçeskəj promьslennosь Ёbdməmlə.

Matьn kadə - ni socialistişceskəj Ёbbezlə şetam əddən una ximiçeskəj udobrennoez. Nija masinaezkət əddən vьlə lebtasə bolsevistskəj urozaj.

Medozza pjařitekalən nölət voьn zadaçaez.

Тьртнь pjařitekasə nöl voən — seeəm zadaça 1932 voə.

Ořitlən doxodlə kolə 1932 voə Ёbdmənbь 49 milliard sařəz (1931 voə vəli toko 38 milliard sař).

Kapitalnəj stroitelstvo vьlə lezəm 21 milliard sař (1931 voə vəli lezəm toko 16 sař).

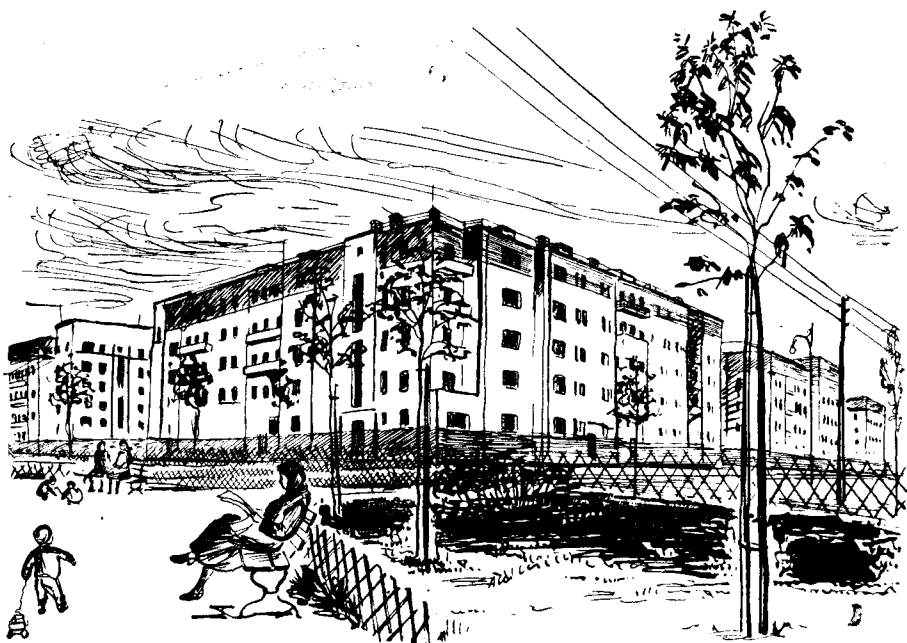
Ёbd promьslennosьlən uzaləmbь levas 1932 voə 36 procent vьlə (1931 voə vəli toko 21 procent).

Iz som sedtəm kolə vajətnь 90 millon tonnaəz (1931 voə sedtisə toko 56 millon tonna).

1932 voə vil masinaez loasə lezəməş 6 milliard 800 millon sař vьlə.

Mijan zavoddezlə kolə leznь 1932 voə:

82 şurs traktor,
73 şurs avtomobil,
1300 paravoz,
50 şurs tovar ponda vagon.

Рабочејез ponda viļ kerkuez.

Şeļskėj xozajstvo ponda 1932 voə masi-
naezsə pondasə leznь 1 milliard saļ vьlə.

Mi jonmam da vьdnam.

— Mijanlə,
voļsevikkezlə,
kədnija vьd vragəs
pesisə,
eməş vьna vraggez.

No rovedittəməş — avu.
Mi jonmam da vьdnam.
Mi velətçam.

Mi stroitam
šo vurazьka da ʒozazьka,
šo vьnazьka da vernəjzьka.

Udarnəj uz.

(Lьddətnь una golossezən).

Ətik: Kəʒkaa, ɲevolʒkьt mestьn,
Kəda vəʒj.lis prokod,
Staʒ əni keramə estən,
Əni uzalə zavod.

Вьдənnьs: Кьʒʒənnь,

Кьʒʒənnь,

Кьʒʒənnь

Omən вьд stov kuza provoddez...

1 brigada: Вьdkođ giganttez mьtʒiʒənnь...

2 brigada: Viʒiʒ stroitʒənnь goroddez.

1 brigada: Mijan vəviʒ oz mun kadьs.

2 brigada: Рьr uzalamə jona.

Вьдənnьs: Mi, udarnəj вьд brigada,
Siz stroitam viʒ strana.

Uralo-kuzbass.

ʒivirьn una kujlə izsom. Bzьt plassəzən
kujlə sija Kuzneckəj vaʒʒejnьn.

ʒivirьn sovetskəj uʒonəjjez adzisə izsomsə
i mədik mestaeziʒ. Izsom adziʒis i Irkutsk go-
rod gəgər, adziʒis i Minuʒinsk gəgər.

No ʒivirьn jeeə kərt ruda. Kərt rudaьs una
kujlə Uralьn, Magnit kerəсьn. No setən jeeə
vəra izsom.

A stroitnь-kə fabrikaez da zavoddez, kolə
izsom da kərtruda.

Vot sijən voʒsevikkez resitisə uralʒskəj kərt
rudasə ətlaətnь kuzneckəj izsomkət. Resitisə
stroitnь Uralo-kuzneckəj kombinat.

Ural xrebjot sajn əni stroitça vil strana. Levəny fabrikaez da zavoddez. Nuzaləny kərt tujjez. Oşşəny izsom saxtaez. Stroitça Magnitogorsk. Stroitça Kuzneckəj zavod. Stroitça Berezņikovskəj ximkombinat. Stroitça „Şivkombajn“ da mədik giganttez.

Kuzneck da Magnitogorsk zavod struəaeziş putriktə-ņi petə əny.

Vil strana levə mijan şinozəny. Mijə — eta strojkalən şvidətellez.

No ne toko Şibir ponda mijə stroitam etə vil stranasə.

Şibir — Sovet sojuzlən çaşt. Uralo-kuzbassə stroitamə vьdsən mijan Sovet sojuz ponda.

Şibiriş nañ, jaj da vi pondas verdny raboçəjjezəs Leņingradiş, Moskvaış da Murmanskiş. Masinaez da stanokkez, kədna loasə kerəməş Uralo-kuzbass zavoddezəny, munasə Turkestan zavoddezə, Ukraina da Kavkaz zavoddezə.

Stroitam-kə Uralo - kuzneckəj kombinat, mijə stroitam da jənmətam Sovet sojuz.

Uralo - kuzbass pondas şetny sovet stranalə una izsom da vьdkođ metall. Sija şeļskəj xozajstvolə şetas una masinaez da udobreņņoez.

Leņin tujət.

Boļsevik partija juralə eta stroitelstvoən. Kommunis partija oz vunət aslas vozdlış, Leņin jortliş, kьvvez.

■ A Leņin baitis: „toko sek mijə okonçatelnəja poveditam, kər strana,

loas elektrificirujtəm, kər promyšlen-
noş uvtə, şelskəj xozajstvo da trans-
port uvtə loas şibətəm ənnəşə gərış
promyšlennoşlən texniçeskəj baza“.

Kommuñis partija—Leñinlən partija. Sija
as şəras nuətə raboçəjjezəs da kreşşanaəs siz,
кѣз velətis Vladimir İlliç.

Kompartija juralə Uralo-kuzbass strojkaən.
Uralo-kuzneçkəj kombinat stroitçə sь ponda,
medvь bogat Ural da Şibir pьdəsiş sedtьnь
izsomsə da rudasə ne ətik miļlon tonna. Eta
rudaiş da somiş sьlətnь çugun, kərt, stal, mid,
şviñeç, olovo, aļumiñij. Eta metaliş kernь sta-
nokkez da masinaez. Şetnь niş fabrikaezlə,
zavoddezlə, saxtaezlə, rudnikkezlə, elektroman-
cijaezlə da kolxozzezlə.

Тьртнє sişə, mьj ponda olis da peşşis V. I.
Leñin.

A sija olis da peşşis sь ponda, medvь mijan
stranaən da mu pašta omən kernь jugьt da
radosnəj olan, kьtən-vь ez vəv eksploatacija
da ugnetenno.

Vot mijə i stroitam Uralo-kuzbass, medvь
tьrtнє Leñinliş voļa, medvь stroitнє socializm.

KOMI OKRUG—URALO-KUZBASSLƏN CEX.

Vər — mijan bogatstvo.

Uralo-kuzbasslən lebənь una fabrikaez da
zavoddez.

Uralo-kuzbasslæ kolæ vьdkod sьrjo. Kolæ kært, izsom, pusom, vər da s. o3.

Фабрикаез да заводдез левнь eta sьrjotæg oz vermæ.

Mijan okrugьn em una vər.

Vər—mijan medьзьt bogatstvo.

Komi okrug—Uralo-kuzbasslæn cex. Mijə ŕetam sьlæ dona sьrjo—vər.

Кьным unazьk zaptam vər, sьным jonзьka otsalam Uralo-kuzbasslæ.

Вьд vьn—vərzaptanə.

Masa keralə ker.

Masa ləŕətçə munнь vərə.

— Talun te, mamə, loktan-zə? — Juəŕə zonokьs.

— Talun og. Lokta vəliŕ lunməd vərti.

Masa paŕtaŕis da munis. A zonokьs kotər-tis skolæ.

Masa uzalə udarnəj brigadaьn—keralə ker.

Gozumnas Masa uzalis kolhoznej ьv vь-ьn, a əni vəra vəriŕ oz i petavь. Aŕŕis uzalan normasə tьrtə muzikkezŕa ɳe jeeazьk.

Seeəm iŕkaez uzaləнь vərəs ɳe ətik. Nija siz-zə zaptəнь vərsə udarnəja, kьz i muzikkez.

Вьд uzaliŕ iŕka—vərə!

Mexaŕizirujtam vər petkətəm.

Medвь tьrtнь vərzaptan programma, mijan oзьn sulalə zadaça—mexaŕizirujtnь vər petkətəm.

A кыз - зә етә задаҗасә мијә тыртам?
Aslanьm okrugьn 1931 voša tәlә kerimә
9 jьa tuj.

Loktan tәv kezә kolә kernь: 40 jьa tuj,
4 leznevәj tuj, 3 traktornәj tuj i әtik uzkokolejka.

Etna tujjez vьlәt vәrsә kolә petkәtnь 100 şurs
kubometra.

Механизируйтам вәр petkәtәм!

Тыртам вәрзaptан programma!

Vәrkьlәtan.

Tәvьt miјә zaptam ker da pes. A tulьsәn,
kәr oşsasә vәez, kьlәtamә sijә goroddezә.

Tulьsnas miјә mobilizujtamә Iңva, Kuva,
Velva, Kәsva. Etna vәez vьlәt vәrsә kьlәtamә
Kamaәz. Kamaşan vәrьs şurә goroddezә, fab-
rikaezә da zavoddezә.

Goroddezьn eta vәriş stroitәnь giganttez.

Miјә kьlәtamә vәrsә i granica sajә, medvь
setçiniş vajnь gьriş masinaez.

Tulьs oz vizçiş.

Zavod korә.

Vәrsә kьlәtnь kolә udarnәja.

Unazьk i unazьk şetam sьrjo.

Kolhoznikkez da bednakkez uzalәnь udar-
nәja. Udarnәj uzәn da socvermaşәmәn zaptә-
nь vәр.

Voiş-voә miјә zaptam vәrsә unazьk.

1931 voә Ural pašta vәrьs vәli zaptәm
26 miļlon kubometra, a 1932 voә — 31 miļlon
kubometra.

1931 voə mijan okrugъs zaptis 2 millon kubometra, a 1932 voə — 3 millon kubometra.

Siz mijə voiş voə zaptam vər, unazъk i unazъk şetam fabrikaezlə da zavoddezlə sьrjo.

Вьд kolhozъniklən, вьд bedъnaklən zadaça — udarnəja tьrtнь vərzaptan programma.

Sovettez, bergətçə vərлаңə!

Вьд şeļsovetlə, кьтən munə vər keraləm (le-sorazrabotka), kolə tьrtнь vərzaptan plan.

Мьj-zə kolə kernь şeļsovetlə?

Şeļsovetlə kolə tədmavnь oтіrsə vərzaptan planən.

Organizujtnь vər keraliş brigadaez.

Zaptнь vəгьп uzalişsez ponda şojan-juan.

Organizujtnь vəгьп gərd ugolokkez, skolaez.

Suvtətnь vəras kino, rađio. Uzalişsez kola-sьп organizujtnь soc.-sorevnovaņņo.

Keraləmsə kolə jansətnь кьskaləmşəņ. Me-xaņizirujtnь vərzaptan.

Şeļsovetlə kolə zaboтіtçьнь, medвь vəгьп vəlisə postojannəj raboçəjjez.

Şeļsovetlə oz kov vunətnь i klassovəj peşşəm jьliş.

Kulakkez vreditəнь vərzaptanьп. Nija gu-şəп zugdaləнь masinaez. Vərkeralişsezsə nija povzətləнь vojnaən, вьzikajtəнь pьşşьнь vəriş.

Klassovəj vragkət peşşəm ponda şeļsovetlə kolə organizujtnь bedъakkezsə da kolhozъnik-kezsə.

Vərkeralişsez, proveritə aslanıt şelsovetliş
u3sə.

Juaşannez:

1. Мьјән мијә әддәнзьк вермам otsavnъ Uralo - kuz-
basslә?
2. Кьз механізірујтнъ вәр petkәtәм?
3. Кьәәм zadaçәez sulalәнъ вәр zaptikә şelsovet ozьн?

Medozza pjañiletkalән uspexhez
strana industrializacijalән uspexhez.
Sovetskәј sojuz koltçәм şelsoxo-
zajstvennәј stranaiş pәris promьşlen-
nәј stranaә. Mukәd promьşlennәј
otraşllezьn mi vәtam da kolam tex-
nikaән medozьn muniş kapital stra-
naezәs.

Neft şәrti mi petim, a masino-
strojeñnoән petam - ñi mirьn mәdәz
mestaә. Şelso - xozajstvennәј ma-
sinostrojeñnoән mi petam - ñi med-
pervәј mestaә. Mi mezdişam ka-
pital stranaez zavişimoştış. Bьdәs
narodnәј xozajstvosә texniçeskәja
mәdnoz kerәм ponda mi kәrim
jon pod.

VELƏTNЬ TĖXNĪKA.

Vәtnь da kolьnь.

(I. V. Staļin şәrti).

Mukәd kosta jualәнъ: oz-ja tuj ñevna
çintnъ tәmppezsә, zagşәtnь dvizeñnosә.

Oz, oz poz, jorttez! Oz poz çintnъ tēmppez.
Тыгмынь-кә pondas vъn, dak niжә kolә
esә sodtнъ.

Çintnъ tēmppez — eta loә kolтçынь вәгә.
A kolтçишсезсә vartләнъ. No mijanлә oz kov,
medвъ mijanәs vartlisә.

Vazsa voezә mijan ez vәv i ez vermъ lonъ
oтçestvo. No әni, kәр mijә vasәtimә kapita-
lizm, a vlašъs mijan raboçәj—mijan em oтç-
estvo. I mijә pondam sulavnъ sъ ñezavišimosъ
ponda. Kolә-ja tijanлә, medвъ mijanliš socia-
lišticeskәj oтçestvo vartlisә i medвъ sija әstis
aššis ñezavišimosъ?

No eta-kә oz kov, tijә dolzonәš medze-
нъt srokә likvidirujтнъ sыliš kolтçәmsә da sъ
hozajstvo levtәmъn әdzәтнъ nastojassәj boļsevik
tēmppez.

Mәdik tujjez avu.

Vot мыла октәвр тәлишә Lenin baitis:

„Livo šmert, livo vәтнъ da kolнъ
medozъn munis kapitališticeskәj stra-
naezsә“.

Mijә kolтçimә ozъn munis stranaez šәliš
50-100 vo vьlә. Mijә dolzonәš etә kolassә
kotәrtнъ das voән. Livo mijә keram etә, livo
mijanәs nәjitasә...

СТАЛИН.

Velәтнъ tēxnika.

Baitәнъ, sto šәkьt ovladejтнъ tēxnikaән.
Ñeverno! Avu seeәm krepošsez, kәdnә boļse-
vikkez ez-въ vermә vošнъ.

Mijə ne ətikə resitim şəkət zadaçaez. Mijə berezdətimə kapitalizm. Mijə boştımə vlaş. Mijə stroitımə g̃riş socialiştiçeskəj industrija (promyšlennos̃). Mijə bergətimə şerednaksə socializm tuj vylə. Stroitelstvo şerti med vaznajsə mijə kerimə-qi. Mijanlə kołtçis nevnə: velətñ texnika, ovladejtñ naukaən. I kər mijə etə keram, mijan pondasə muññ seeəm tēmppez, kəda j̃liş əni mijə og l̃štə i dumajtñ. I mijə etə keram, kutçam-kə s̃b verdə k̃z kolə.

Med vət̃ñ da kołñ kapital stranaezsə, mijanlə kolə velətñ texnika. Şəkət etə delo, no avu seeəm krepoşsez, kədnijə-ṽb voļsevikkez ez vermə voşñ.

Mi stroitam vil̃ texnika pod ṽl̃ñ aşşıñm socialiştiçeskəj promyšlennos̃ da şelskəj xozajstvo.

Mijanlə kolə təd̃ñ, m̃j̃iş, m̃j̃ i k̃z kolə kerñ.

K̃z kolə burz̃ka uzavñ masinaən. K̃z kerəm masina. M̃j̃ən da k̃z kolə nazmitñ muez. Mijanlə kolə təd̃ñ texnikasə bura.

MƏDIK PJAŤIŁEΓKABN KERAM KLASSEZ-TƏM SOCIALIŞTIÇESKƏJ OBSESTVO.

Mədik pjaŤiletka.

Partija veşkətləmən raboçəjjez da uzaliş kreşşana t̃rtə̃ñ pjaŤiletka. T̃rtə̃ñ ne vit voən, a ɳoļ voən.

Medozza pjañiletka tьras tavo.

Partijalən 17 konferencija vištalis, kьz suv-tətnь mədik pjañiletkasə.

Mədik pjañiletkalən zadaça seeəm, medvь ez vələ bedñakkez da kulakkez, ez vələ klassez. Mədik pjañiletkaьn uzaliş oñir loasə soznañel-nəj uzalişsezən. Loas socializm.

Ravoçəjjezlə da kolhozñikkezlə olanьs loas burьk. Kьkiş-kuimiş sodasə paşkəm, şojan da mədik tovar keran. Pjañiletkasə tьrtнь zu-gəhь-vь * klassovəj vraggez (kulakkez, vredi-tellez, mədik stranaeziş kapitalissez), no partija da ravoçəj klass nьlə şetəhь otpor.

Partija da ravoçəj klass mijanəs nuətəhь socializmləñ.

Udarnəja tьrtim medozza pjañiletka. Siz-zə tьrtam i mədik pjañiletka.

Mədik pjañiletkalən cьfraez.

1937 vo kezə mijan hozajstvoьs levas bura.

— Una-ja sodas masina lezəm?

— 1932 vo şərti masina lezəhьs sodas 3-iş unazьk. Pondam ləznь i əddən gьiş ma-sinaez.

— Una-ja sodas eļektroənergija?

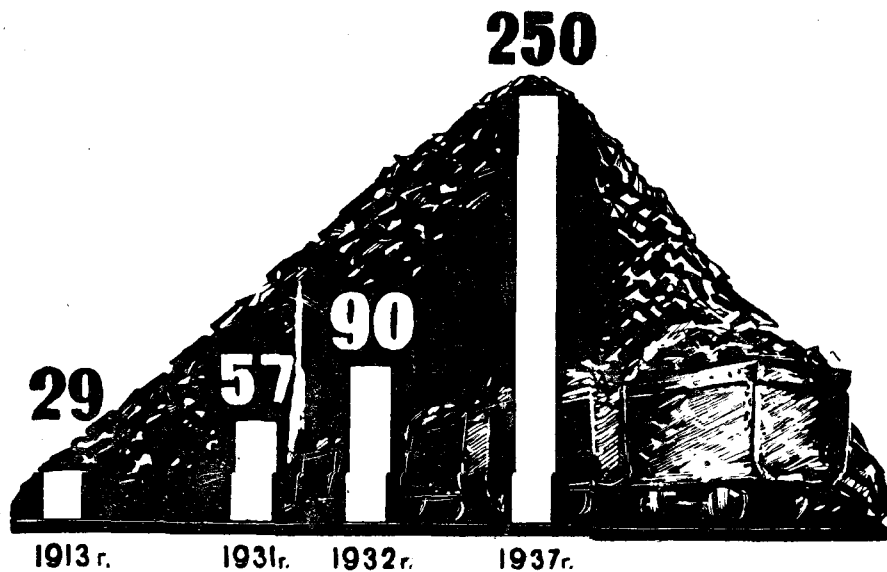
— Eļektroənergija sodas 6-iş. 1932 voə vəli 17 mlrd kilovattças, a 1937 vo kezə loas 100 mlrd kilovattçasşə ñe jeeazьk.

— Una-ja pondam sedtьhь izsom?

Izsomsə pondam sedtьhь 250 miļlon tonna. A 1932 voə sedtim toko 90 miļlon tonna.

— A ñeft?

Una-ja SSSR-ын sedtýmә da pondamә sedtынь
izsom. (Millon tonnaezән).

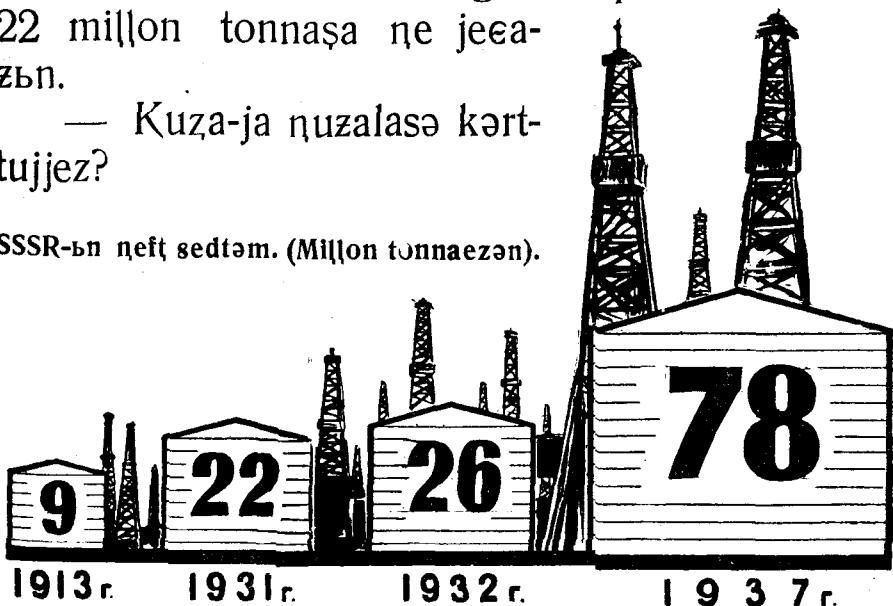
— Neftсә pondam sedtынь 78—80 millon tonna.

— Una-ja pondam kişнь çugun?

— 1937 vo kezә çugunsә pondam kişнь 22 millon tonnaşa ңe jeezън.

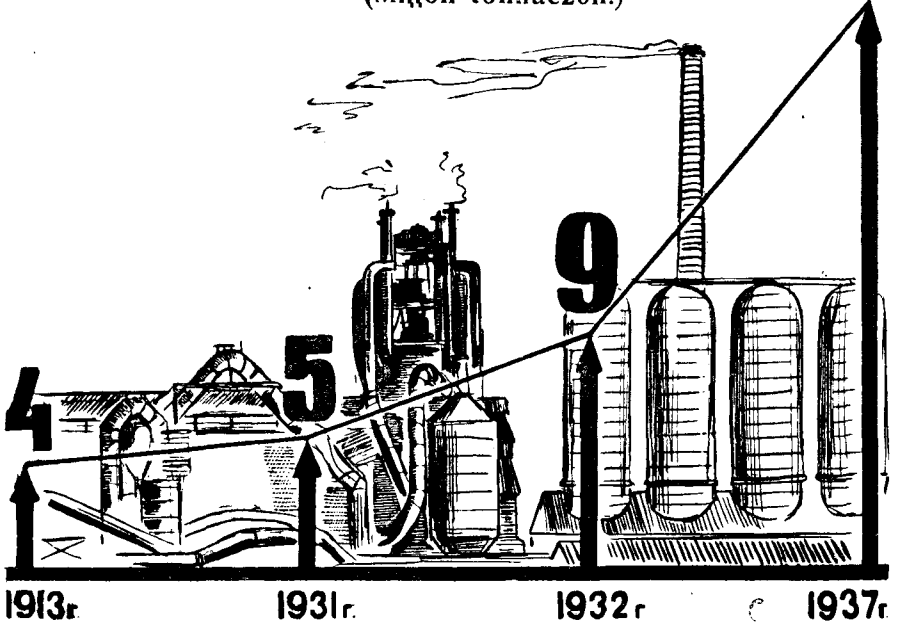
— Kuza-ja ңuzalasә kәrt-tujjez?

SSSR-ын neft sedtәм. (Millon tonnaezән).

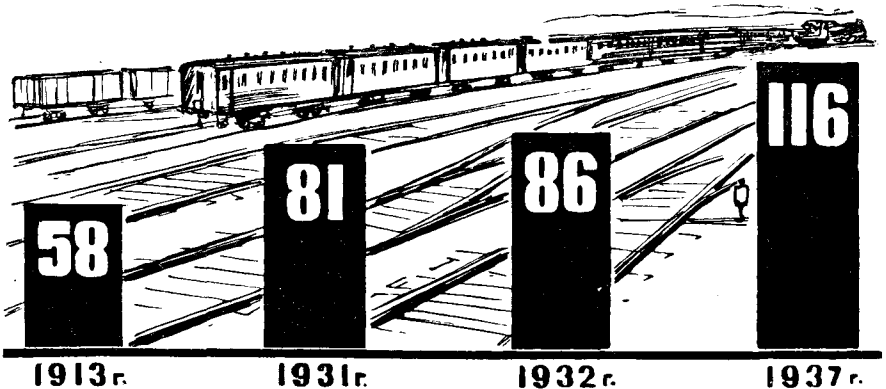
Una-ja SSSR-ın kişlimə da
pondam kişnə çugun.
(Millon tonnaezən.)

22

- 1937 vo kezə kərttujjez nuzaləsə 25-30 şurs kilometra. Una sodasə elektriçestvoa kərttujjez.
- Una-ja sodasə avtomobillez?
- 1937 vo kezə mijan avtozavoddez pondasə leznə 300-400 şurs avtomobil.

SSSR-ın kərttujjez. (Şurs kilometraezən.)

— Una-ja kolə levtǝnǝ ыbbez vььn urozaj?

— Urozajsə kolə levtǝnǝ 40%.

— A burzǝk, aǝi uməǝzǝk loas raboçəj klasslə?

— Raboçəjjezlə da uzaliş oǝirlə loas burzǝk. Promьslennəj da prodovoǝivennəj tovarrez sodasə kьkiş-kuimiş unazǝk.

Etaz viştalis partijalən 17 konferencija.

Juaşannez:

1. Mьjşan sogmis Uralo-kuzbass?
2. Kьeəm sulalə 1932 vo ozьn zadaça?
3. Kьeəm uslovijaez tədat Staǝinliş?
4. Kьeəm zadaça sulalə mədik pjaǝiletka ozьn?

Socialəzm dьnə tuj.

(Lenin şərti).

Socializm em klassez vьrətəm (uǝiçtozitəm).

Med vьrətǝnǝ (uǝiçtozitǝnǝ) klassez, kolə, medpervo, vьrezdətǝnǝ kapitalissezəs da pomes-sikkezəs. Etə mi kerim. No etija toko tor, i ǝe medşəkьt tor.

Medvь vьrətǝnǝ klassez, kolə vьrətǝnǝ (uǝiçtozitǝnǝ) raboçəj da kreşşanin kolasьn ǝe ətkodsə (raznıcasə), kernь vьdənnьsə socialiştıçes-kəj rabotǝnikkezən.

Srazu etijə kernь oz poz. Eta — med şəkьt zadaça i medvь sijə pьrtǝnǝ olanə, kolənǝ una voez.

Etijə zadaçasə oz poz resitǝnǝ toko kьeəmkə klass verezdətəmən. Sijə pozə resitǝnǝ toko vь-

dəs obsestvennej xozajstvosə mədno3 kerəmən. Sijə pozə resitnʹ toko ətnasa, torja, učitik tovarnej xozajstvošan ətlasa ʲzʲt xozajstvoə vu- zəmən.

Çoztətʹnʹ etə vuzəmsə pozə toko kressʹaninlə otsaləmən, kəda-ʲʲ šetis sʲlə əddən ʲzʲta burmətʹnʹ ʲʲdəs mu- viz uzalan tɛxnika, zikəz sijə mədno3 kernʹ!

Beregitʹnʹ raboçej klass sajʲn kressʹanaən juraləm. ʲzʲt masinnəj promʲšlennos da eʲlek- trifikacija paškələm ponda beregitʹnʹ ʲʲdkod učitik sberezeŋno.

Toko sek mi vermam pukšʲnʹ kressʹanskəj da eʲlektrofikacija vəv ʲʲlə.

Partijalən 17 konferencija vištalis, sto mədik pjaʲtiletkaʲn mi keram klasseztəm sociališticeskəj obsestvo. 1933 voə - ŋi mijan strana loas oməna kolxoznej stranaən. Kollektivizacija pod ʲʲlʲn likvidirujtam ku- laççosə, kʲz klass.

Mədik pjaʲtiletkaʲn MTS-ez pon- dasə obsluzivajtʹnʹ ʲʲd kolxozəs. Kolxoznej ʲʲʲʲʲ ʲʲlʲn pondasə uzav- nʲ masinaez. MTS-ez - pʲr, socia- lišticeskəj tɛxnika - pʲr mədik pja- tiletkaʲn keram uslovijaez, med lik- vidirujtʹnʹ ŋe ətkodsə gorod da posad kolasʲn, raboçej da kressʹanin kola- sʲn. ʲʲd uzališ loas sociališticeskəj rabotnikən.

Бѣдѣс етѣ позѣ кернѣ токо ра-
воцѣј класс да коммуніс партіја
веşkätлѣм шѣрти. Бѣдѣс етѣ позѣ кер-
нѣ токо промьсленнош јонмѣтѣм да
електрifikacija pod вьлн.

KOLXOZZEZ PONDA, SOCIALIŠTIČESKƏJ MU-VIZ UZALƏM PONDA.

Промьсленнош otsalə dєrevnalə.

Лѣнин baitis: „... Кѣз-вѣ vermim
аьлн лезнѣ 100 шурс медвур трактор,
шетнѣ ньлѣ бензин да масишисез...
dak kressanin vištalis - вѣ: „Ме —
kommuna dor“, мѣднѣоз сунѣ, ком-
мунизм dor“.

Mijan партіја да равоцѣј класс вѣра решшѣнѣ,
медвѣ левтѣнѣ промьсленнош, industrializirujtnѣ
strana.

Лѣнин тѣјѣт муникѣ совет влѣш шетѣ колхоз-
zezlə otsətsə unazьk i unazьk. 1931 voə dєrev-
nalə vѣli шетѣм 120 шурс трактор, 3500 kombajn,
7 шурс avtomobil. Organizujtѣм 1040 MTS i s. oз.

Промьсленнош левѣ. А сѣ шѣрлн левѣ i шѣл-
skѣј хозајstvo. Промьсленнош шетѣ otsətsə ѣ
токо masinaezən, no i мѣдикѣн. Sija шетѣ udov-
renno, шетѣ dєngа решшѣнѣ ѣbbez вьвша vre-
ditellezkət. Etѣн вѣдѣс јонмѣтѣ kollektivnѣј
хозајstvo, likvidirujtѣ kulačcoəs, кѣз класс.

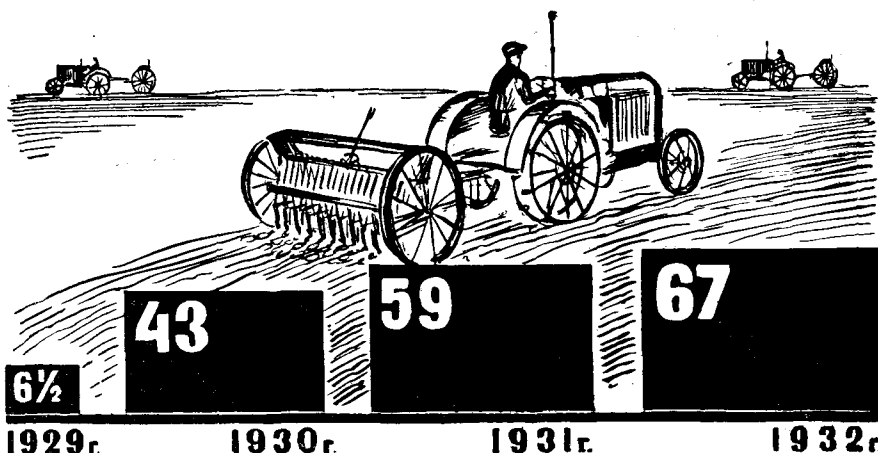
Siz промьсленнош otsalə dєrevnalə munнѣ
Лѣнин тѣј куза.

Տեղսկայ ԽօջայտՎօՅն Տօցալիզմ Րօձեձեզ.

Տօց֐րօմՅժեռնօժ կերիժ տեղսկայ ԽօջայտՎօՅն գՅրիժ Րօձեձեզ. ՏՏՏՐ լօիժ մի ՎՅԼՆ մեձՅՅԷ տեղսկօ-ԽօջայտՎեն էժ տրառեռն.

Տօրժա ԽօջայտՎօեզ տիժ, կեձնա Վելիժ 15 միլլօն, միժան լօիժ 200 շիւրժ կօլԽօզ. Միկեձ րաժօնեՅՆ լօիժ օմեռն կօլԽօզեզ. կօլԽօզեզ օժնօՎա ՎՅԼՆ լիկձիձիւրիժտմ կուլաժժօօժ, կՅՅ կլաս.

կՅՅ Վձմեռ կօլԽօզեՅՆ օժա սՎտեռ կեժեմՅժ.
(Միլլօն գեկտարեզեռն).

1932-33 Վօժ ՏՏՏՐ-ԵՆ կօլլեկտիձիձիձիձեռն լօժնօձեռնա լօիժ Րօմալեռն.

Չերեձնա յօնա սՎտիժ կօլԽօզնեժ տիժ ՎՅԼ.

ՉերեձնաՅՆ շենտրալնեժ իգիւրառն լօիժ կօլԽօզնիկ, ՉերեձնաՅՆ Տօձեռն Վլաժլեռն ձա Րաժիձալեռն կօլԽօզնիկ — մեձ Վիւր օրօրա (ՐՅկեռ).

Վիլմօզ կուժեռ մեռ ՎեձիտնՅ մեռժեզ, Րօրժժեզ, կրօժիկեզ ձ. Տ. Օ.

Տրառա Րաժտա Վձմիժեռ գՅրիժ ՏօձԽօզեզ. Յնի միժան 4 շիւրժ ՏօձԽօզժա սնաժՅկ-նի. Տեղսկայ ԽօջայտՎօՅն կօլԽօզեզ ձա ՏօձԽօզեզ լօիժ մեձ ՎՅՅԷ ՎՅՆՅՆ.

1932 voša tulbəsə kolxozzez da sovhozzez kəzīsə oša kolasiş 4-5 musə. Socializm pəvədəez loənb̄ ne toko gorod̄bn̄, no i d̄erevnābn̄. Vot m̄yla socializm pəvədəezsə mijan stranābn̄ kolə l̄dd̄bn̄ versitəmən. „Kin — kinəs“ *) vopros̄s̄ resitəm v̄d̄əs i verttəḡ k̄bz gorod̄bn̄, siz i d̄erevnābn̄,

Ҷан, jaj, vurun da xlopok fabrikaez.

Къеəм nija fabrikaez? Nija mijan sovhozzez.

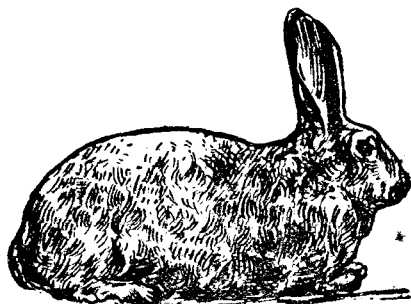
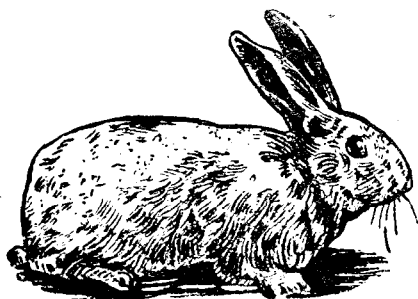
Mijan sojuz pašta paşkalisə ne ətik das sovhoz. Kavkaz̄bn̄ gərimə pust̄ñaez da şteppez i stroitimə setçin ris da xlopok fabrikaez.

Kazakstan şteppez̄bn̄ str̄itam̄ pada vəditan sovhozzez — jaj fabrikaez.

Ојѵѵѵ Кавказ̄bn̄ da Kazakstan̄bn̄ gəram şteppez i v̄dtam soḡdi da ruзəḡ.

Medozza pjañiletka t̄rtikə pust̄ñaezsə pərtamə kəzan muezə 15 miñlon ga. Etna muez v̄l̄bn̄ mijə stroitamə sovhozzez — jaj,

vurun, xlopok, lon, vi da Ҷан fabrikaez. Ponda vəditn̄ məssez, porşsez, krolikkez i s. oз.

Krolikkez.

*) Kapitalissez mijanəs neto mijə kapitalissezsə.

1932 voə sovxozees ŧetasə stranalə una ƚaƚ, jaj da mədik produktaez.

Sovxozeesə mijə stroitam ƚe toko sʙ ponda, medvʙ mijan stranalə nija ŧetisə ŧelxoʙ. produktaez. Sovxozees mʙtʧalənbʙ dʙrevƚalə primer, kbʙ kolə puətnʙ ŧelʧkəj xoʙajstvo. Nija — kolxozees stroitəmbʙ organʙzatorrez.

„Gigant“ sovxoʙ.

Ojvʙvʂa Kavkaz ʙvbez vʙlʙn uzalə ʙzʙt ŧu fabrika. Etə „Gigant“ sovxoʙ.

Neətik das kilometra paʂkaləmaʂ sʙlən ʙvbez.

Uzalənbʙ ko.nbajnnez.

„Gigantliʂ“ muezsə vevtʧənbʙ vʙdkod masinaez — traktorrez, ko.nbajnnez i s. oʙ.

Sovxoʙnʙ vʙd ʙzə kerə masina.

Sovhoznəj raboçəjjez oləny ɛe vaŋa-kod izbuskaezyn, a elektricestvoa kerkuезyn.

Ny poşolokkezyn çelađ ponda organızuju-təməş skolaез, unıversıtettez, kurssez. Ponda nı ovny kulturnəja.

„Gıgant“ ıbbez vılyny raboçəjjez ponda eməş palatkaез. Etna palatkaезyn eməş obsest-vennəj stolovəjjez, çıtaŋaез, radıo. Rıtteznas

Uzala sloznəj vartan masına.

raboçəjjez setən kvzvəny dokladdez, lekcijaез vizətəny kino.

Medvy myj vištavnı ɛeto juavnı, dak juralişsez ozə-ŋı kotraşə. „Gıgant“ ıbbez vılet omən ɛuzlaləm telefon.

Voış voə „Gıgant“ şetə stranalə una ɛaŋ.

Una oŋır lovləny vizətıny „Gıgantlış“ ız. Lovləny ɛelki mədik stranaезış.

Amerikaış professor Vişon vizətıs sılış ızsə da viştalış:—seeəm ızsə ez-na adzvı mir.

Zasuxakət vojna.

Бьдәһһһ тәдәһһһ ыґ 1921 во. Volga dorət sek vəли засуха, кәда ыґґез вьлиш кәзәһһһ вийс ыґдәһһһ.

Zasuxa — mijan vrag.

Eta bedstvijekət socializm miritčьһһһ oz verһһһ. Kolə zasuxaьskət pešьһһһ, socialističeskəј ыґґез вьлә šetһһһ va.

Кьз etə kernь? Ed кәзан муһһһ kolə vadһһһ 4 miļļon gektarša unazьk.

Kapitalissezlə eta vəли-вь һе вьһһһ Һәрти. Toko sovet strana vermas tьrtһһһ etə zadačasə.

SSSR SNK da partijalən CK 1932 voša maj tәlišə petkәtisə postanovļeһһһ pobeditһһһ (verһһһһ) Volga dorət zasuxa.

Volga dorša Kamьsin gorodьһһһ loas stroitəm ыґьт eļektričeskəј stancija. Sьlən вьһһһ loas Dņeprostrojša һoliš unazьk.

Eļektričestvo pondas Һәтһһһ Volga dorša ыґґез вьлә va. ыґьт urozaj pondasə Һәтһһһ ыґґез.

MTS.

Sovetskəј gosudarstvo pьrtə kolhozzezə ыґьт texһһһka.

1930 voša tulьsə mijan vəlisə 159 masinno-traktornəј stancija (MTS). 1931 voə vəlisə 1400 MTS. Toko әtik voən vəли керәһһһ 1040 viļ stancija.

1932 voə loas organizujtəm 1700 viļ MTS. Бьдәһһһ 1932 во коһеґ kezə mijan loasə 3100 stancija.

1931 voə MTS-ez gərisə da kəzisə kolxoznəj ЁВВЕЗСƏ 20 millon *ga*.

1932 voə nija kəzan musə sodtisə 15 millon *ga* vьlə. Kolxozzezьn зьn oşasə kəzisə MTS,-ez.

MTS—eta ƚe prokatnəj punkt, eta kolxozlən organizator.

MTS ez - pьr, masinaez-pьr raboçəj klass nuətə dєrevnasə socializm tuj vьlət. Masinaez-pьr raboçəj klass stroitə vił socialistiçeskəj dєrevna.

Mədik pjařiletkaьn MTS-ezlən masinaez pondasə uzavнь вьd kolxozьn. Nija əddən kok-ƚetasə mijanliş uz.

Mijan strana lois medьзьt řel-skəj xozajstvoa stranaən.

1932 voşa tulьsə kreşşanskəj xozajstvoez 62% — kolxozzezьn. Kolxozzez ətuvtəнь 15 millon xozajstvo.

1932 voşa tulьsə kolxozzez ətləьn sovhozzezkət kəzisə 78 millon *ga*.

10 millon jedinořiçnik vermisə kəzнь toko 17 millon *ga* gəgər.

⁴/₅ oşa kəzəтьs uşə kolxozzez vьlə da sovhozzez vьlə.

Masina poveđitis.

Tuj vьlət kьskisə kolxoznəj bekışan masina. Kьskisə kьk vələn. No vizzez veštə vəvvez suvtçisə. bekışışez pondisə vizətнь masina.

— Sija uzalə daskьk mort tujə,—viřtalis kolxoznik Petra.

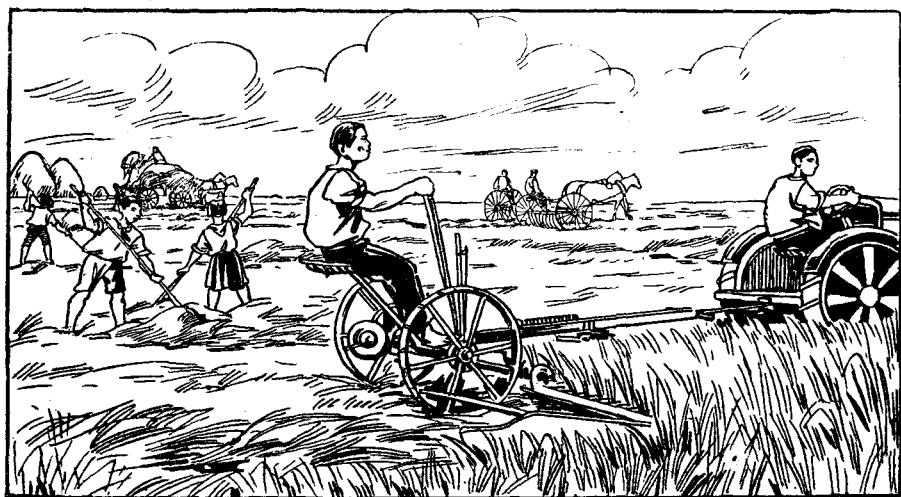
— No-o, etə esə kolə vizətñ — oz verit ətik ɛkişiş.

Pondisə peşlyñ masina, kəz sija uzalə.
Kvať ɛkişiş, kədna med vñnaəş, aslanɛ
kosaezən suvtçisə ortçən.

Setçə-zə suvtçis masina.

Şetisə şignal: pondətçə!

Masina gurətə, torətə.

Uzalə ɛkişən masina

Əvtəñ aslanɛ kosaezən ɛkişişsez, pərə-
təñ turun.

Çulalis ças zñ.

ɛkişişsez vertisə sija mestəə, kəşən pon-
dətçisə.

I mɛj-zə sogmis?

Masina ɛkis kvať mortşa kəkiş unazk.

— No mɛj, una ɛkit? — Şeralə Petra.

ɛkişişsez lolaləñ şəkya. Nija pɛmaləmaş luz.

Masina roveditis.

Masina, kəda vundə i kərtalə.

Eta vəli avgust təlişə. Mijan ЪВ вьлэт pervəjš munis seeəm masina, kəda vundə i kərtalə koltaez.

Zegnitçis snoponos (kolta novjətan), çapkis pervəj koltaez.

Вьдənnьs uşkətçisə нь дьнə, voştisə kiezə.

— Aj-da maşina!—Мьj toko sija oz i vermь kernь.

Ozlaŋ tьdalisə koltaez una. A sajaszьk — esə unazьk.

— Vizət! Vizət! Kuim koltaən pondis çapkavнь.

Koltaez uşəнь ortçən, kuimən.

Kolhoznikkez divujtçəнь etna koltaez vьльн.

Kinkə pondьlis spagatsə orətnь.

— On orət. Kiənşa kərtaləm vurzьka.

— Əni oz kov şpina kəstavнь. Əktь toko.

— Noko, jorttez, əktə koltaezsə.

Kolhozьn.

Mijə loktam kolhoz дьнə. Kerkuiş petəнь kolhozneј predşedaţel, kolhoznikkez da kolhozniçaez. Nija vura pantalisə mijanəs. Juaşəнь, кьз loktim, eg-ja мьзə.

Mijə og-ŋi vermə kerpitнь, çozzьk-вь tədam, мьj nija kerəнь. Munam нь kerkuə. Predşedaţel mijanlə viştəşə, кьз kərkə orgaŋizujtçəm eta kolhozьs. Kolhozə pьrəmaş 38 hozain— 18 vedŋak, 4 batrak da 16 şeredŋak. Vəvvez da

inventar ətləətəməş. Bə d mezasə gərəməş da pondəməş uzavny ətləəny.

— Çoza ləşəlis tijaŋ dəloəbş?— Jualimə mijə.

Ne əddən-zə çoza. Şperva vəli şəkət. Kulakkez zugisə. Pop sorlalis. Ny vaşniez vələ əddənzyk veritisə iŋkaez.

— A kəşəŋkə tijaŋlə otsətəbş vəli-zə?

— Da, vəli. Gorodiş lovlisə raboçəjjez. Derevnaşa partjaçejka da komsomoleççez otsalisə mijanlə prokod. Bə dəs mijan nəvnaən ləşalə. Əni mijan i traktor em. Oştimə jaşli. Stroitimə skola. Druznəja uzalam kollektivən. Uzalam udarnəja.

Kolxozə vetlə ekskursijaən. Juaşə, kəz siyə organizujtisə.

Vlas.

I

Kolxozny munə sobraŋno. Kolxoznikkez kəvzəny doklad.

Predşedaşel viştalis:

— Mijaŋ kolxozlə kolə sodtəny poda. Viz-zez mijanlə şetəny turunsə jeeə. Kolə nijə pi-ŋavny, burşətny, kəzny bur turunnezən. Noko baitam, kəz etə kerny.

Dəy baitisə. Dada Vlaslə dəbş lois kəvzəny. Ləşətçis munny.

— Dada Vlas, kətçə?

— Una baitat, — ləgən gorətçis Vlas. — Viz vəlas esə lym, a tija mədat uzavny-ŋi. Loktas kad, sek vəliş i kutçam.

Bə dənnəbş şerəmtçisə.

— Etaş, dada, turuntəg kolçam.

Ɖaɗa Vlas. ləgəşis da munis.

Kolxoznikkez organizujtçisə brigadaez vɓlə. Bərjisə brigadirrezəs. Ɖaɗa Vlas şuris Pakom brigadaə.

II

Asjaponnas oz zvonitə kolokol, korə uzavnɓ kolxoznikkezsə.

— Mɓj on çetçɓ?—Vlasliş jualə iɓs.

— Jesta-ed esə.

— Vot dak kolxoznik,—viştalis iɓs.

Vlas kujlis esə bɓdsa ças. Sɓbərɓn ɗetermaşəmən munis ɓv vɓlə.

Pakomlən brigada vazɓn-ɗi gəris.

— Vižətə, jorttez, Vlas loktə.

— Lok, lok. Kɓtən-nə vəlin? Aɗi sogalin?

— Kɓtçə tijə siz termaşat? Kolxoz—ɗe zavod, medvɓ uzavnɓ gudok şərti,—panɓ gorətçis Vlas.

Brigadir Pakom jualis ləga:

— Mɓla loktin şorən?

— Aşɓɓm xozainnez... Kər menɓm kolə, sek i peta,—bɓrgəmən suis Vlas.

— Von, vižət,—Vlaslə iɓtçalə Pakom.—Adzan?

— Adza... Gəgəm...

— A teçət-vɓ eəe petim, dak etmɓmdasə-vɓ eg gərə. Vezərt-zə, Vlas, asponda ed uzalam. Plansə-kə og tɓrtə, eɓgjən pondam pukaɓnɓ.

Vlas çələ. Sɓbərɓn viştalis:

— No, dak ladno, vezərta. Viştav, kɓtçə kolə suvtnɓ... Çuzjişɓsti ɗevna... Səşsa etaz og-ɗi ker.

Posad mædkodşalə.

Vit voşa planən mi vezam
Vaz komi muliş şinban.
Mædlanə, villanə kezam, —
Doramə mædnöz olan.
Гьмәтə вьдмә, paşkalə
Luniş-lun mijan kolhoz.
Шурьта озлаң оşkalə,
Вьдмә von siz-zə sovhoz.
Jorttez, termaşə oşkavnь.
Шуркə ti ozlaңə kok!.
Pondis posad mædkodşavnь:
Strojkalən mьtçişis bok.

Velətə etə kьvbursə naizuş.

Juaşannez:

1. Мьјән promьşlennos otsalə dєrevnalə?
2. Мьја organizujtçisə sovhozzez?
3. Кьєәт уз керə dєrevнаьн MTS?
4. Мьја kreşşana suvtisə kolhoznəј tuj vьlə?

Peşşьнь urozaj levtəm ponda.

Kreşşana kollektivizirujtçəнь. I osnovnəј
selhoz rajonnezьн kreşşana pьrisə kolhozzezə
80—90 % gəgər. Torja mu torokkeziş, kədna
ozььk vəlisə jedinoļiçnikkezlən, kolhoznəј kreş-
şana kerisə paşkьt ьbbez.

Organizujtçisə una sovhozzez.

Şelskəј xozajstvoə munisə 100 şurş traktorşa
unazьk.

I vot SSSR-ьн вьдəs etəşan kəzan muьs
sodis 30 miļlon ga. Unazьk kəzan muьs sodis

texniçeskəj da propasnəj kulturnəz uvtən da turunnez uvtən.

Sizkə, petə, sto kəzan muɓs sodis mɓmda kolə. Texniçeskəj da propasnəj kulturnəz uvtən kəzan musə paškətnɓ oz-ŋi kov. Əni mijan zadaça, medvɓ levtɓnɓ urozaj.

1932 voša şeŋtabr 29 lunə VKP(B) CK da SSSR SNK petkətisə postanovleŋŋo, kɓtən veškɓta vištalənb: „...kəzan muɓs paškətəm tɓrməmvɓ, i şeɓskəj xozajstvo vɓdməmləni medozza kadša seɓs — əddənzɓk paškətnɓ kəzan mu — suzətəm-ŋi... Eta loə, sto loktis kad, kər paškətəmən xozajstvosə vɓdməmiş... kolə bergətçɓnɓ musə burzɓka uzaləmləŋ, urozaj levtəm ponda peşşəmləŋ...“

Eta postanovleŋŋoɓn vištaləma, sto kəzan musə paškətnɓ pozə toko şu uvtən, a ɳe texniçeskəj da propasnəj kulturnəz uvtən.

Eta postanovleŋŋoɓs vištalə suvtətnɓ 1933 vo kezə oşa kəzan plansə 97½ millon gektar vɓlə (eta vo şeŋti sodə 1 millon *ga*). Vištalə suvtətnɓ siz, medvɓ şu uvtən kəzan muɓs sodis 2½ millon *ga* (1 millon medvɓ sodis viliş, a 1½ millon — ɳezɓk vaznəj kulturnəz çintəm tujə).

Medvɓ etə zadaçasə tɓrtɓnɓ, kolə vɓd uzaliş kolhozŋiklə, aktivistlə kutçɓnɓ jonzɓka eta uz verdə.

VKP(B) CK da SSSR SNK aslanɓs pastanovleŋŋoɓn vištalənb: „Vɓd

partijnəj da sovetškəj, komsomolškəj da xozajstvennəj organizacijaezliş, kədna uzalənb şeşkəj xozajstvoŋ, bergətn̄ ussə v̄d kultura kuza urozaj levtəmlaŋ, k̄z centralnəj zadacalaŋ əŋŋa kadə şeşkəj xozajstvo v̄dmətm̄n“.

Medv̄ levt̄nb̄ urozaj, kolə kəzn̄ bur sorta kəz̄sən, kolənb̄ masinaez, udovreŋŋoez i s. oz.

VKP(В) СК da SSSR SNK viştalənb̄, sto kolə t̄rməmv̄i şetn̄ şeşkəj xozajstvolə 1933 vo kezə masinaez, şetn̄ udovreŋŋoez; viştalə, sto kolə kəzn̄ səstəm da bur sorta kəz̄sən.

Med levt̄nb̄ urozaj, kolə vura velətn̄ da tədn̄ agronomiçeskəj t̄xnika. Eta pozə kern̄ agronomiçeskəj, şeşko-xozajstvennəj kruzok̄n ve letçəmən, gazetaezliş da k̄nigaeziş l̄ddəmən. V̄dənn̄yt velətçə levt̄nb̄ urozaj.

KOLXOZZEZ JONMƏTƏM PONDA.

Oməna kollektivizacija osnova v̄l̄bn̄ likvidirujtam kulaççosə, k̄z klass.

(I. V. Stalin şərti.)

Kulak — sovet vlašlən vrag. Mir s̄kət mijan avu i oz poz s̄lə lon̄b̄ nekər. Mijan poli-tika — likvidirujtn̄, pədt̄nb̄ kulaççosə, k̄z klass. To m̄j Ləŋin vaitlis kulak j̄liş:

„Kulakkez — med zverskøj, med çorýt, med dikøj eksploatatorrez...

Vojna dýrni etna vir juişsez nazývitçisə oñir nuzda vььь.

Nija əktisə (kopitisə) şurssezən da şo surssezən deŋgasə, ƚaƚ ponda da mədik produktaez ponda levtisə don.

Etnija çeraƚƚez goşşalisə vojnaən rozoritəm kreşşana vььь da eьg ravoçəjjez vььь“.

Mi nuətim seeəm poliťika, medvь ƚe şetnь eksploatatərskøj stremleƚƚoezle voła.

Mi nijə kerpitim, mьła ƚemən esə vəli zameƚitnь (veznь) kulackøj xozaistvosə.

Əni mi nijə vezim aslanьm kolxozzezən da sovxozzezən.

Kerpitnь etnə kolxoz sotişsezsa da kolxoz aktivissezəs vijişsezsa seşsa ogə-ƚi vermə. Kerpitnь nijə — loə munnь ranьt ravoçəjjez da kreşşana inťeressez vьlə.

To mьła kolə kollektivizacija osnova vььь likvidirujtnь kulaççosə, kьz klass. Etə partijalış poliťikasə mi dolzonəş nuətnь seeəm nastojçivəja, seeəm çorьta, kьz toko voļsevikkez vermənь.

Kolxozьn klassovəj peşşəm.

Ravoçəj klass da Leƚinskøj partiya juraləm uvtnь uzaliş kreşşanaьs jona da okonçatejna suvtisə socializm tuj vьlə.

Kolxoznəj kreşşana əni sovet vlašlən medjon opora (pьkət).

No tənnaşa jedinoļiçnik, uçiçik sobstvennik, ne srazu loə socialistən.

„Kolas esə una uzavnŭ, medvŭ vermnŭ sŭliŭ jedinoļiçnəj mŭvkŭdsə da pərtŭ sijə socialističeskəj obsestvoŭn nastojassəj uzaliŭ“
(Stalin).

Eta vŭlə kolə una kad. Eta mŭvkŭdse mədnoz kerəmŭs pondətçə sek-ŭi, kər kreŭ-ŭanin pŭris kolxozə. No kolxozə pŭrəmən eta zadaçabŭs esə oz resajtçŭ vŭdsən. Kolxozzezə pŭrəŭŭ klassovəj oçir, kulackəj vlijaŭnoez.

Məjmu gosudarstvoŭŭan mukəd kolxozzez suŭkisə ŭaŭ izliŭskaez da aŭŭinŭs doxoddez. Mukəd kolxozŭn eməŭ dŭs kuçikkez, kədnija-vŭ sajəvtçəŭŭ uzŭŭan. Eməŭ i seeəm kolxozŭnikkez, kədna uzsə kerəŭŭ jeeə da uməla, a korəŭŭ sŭ ponda una don. Etna dŭs kuçikkez jukalə-ŭŭŭ doxoddezsə jedokkez ŭərti, a ŭe uz lunnez da uz kaçestvo ŭərti, kŭz eəktə mijan partija. Eməŭ esə i seeəm kolxozŭnikkez, kədna adzəŭŭŭ, sto ŭərmət siŭmə nazomŭn, ŭeto ŭiŭəŭŭŭ vəvliŭ golasə ŭojə, ŭeto turunsə poda talə, a niŭa prokod munəŭŭŭ, kŭz-vŭŭ oz i adzə ŭeporjadokkezsə. Seeəmmes oz i mŭskŭrtçə, medvŭŭŭ levtŭŭŭŭŭ, zimlavŭŭŭ ŭərmət. turun, ŭeto ləŭətŭŭŭ ŭiŭəŭ.

Kŭz etə vŭdəs sunŭ? Vŭdəs eta em klas-
sovəj oçir, kulaççolən vlijaŭno.

Kin dŭsətçə, kin pirujtə, kin kerə progullez, kin kerə jeeə da uməla, a korə una don, korə jedokkez ŭərti — siŭa kerə kulak - moz, otsalə kulaklə, klassovəj vraglə.

Дьс куçиккезкәт пеҫҫәм, овезлиçкакәт да уравниловкәт доходдез јукаләмьн пеҫҫәм, прави́лнәја колхозьн уз организујтәм понда пеҫҫәм — вьдәс ета ем классовәј пеҫҫәм. Вьдәс ета ем колхозниккезәс коммунистическәј воспитанно понда пеҫҫәм.

Колә тәднә, сто кулаксә седтим вузән, но есә не вьдсән. Классовәј вrag есә олә. Сја есә падмәтә. I мәдик пјатилетка дьрнә классовәј пеҫҫәмьс не токо оз дугдә, но есә мукәд местаас да мукәд кадә сја пондас муннә јонзька.

Ленін baitlis, сто миллионезлән привьчка вьн — strasnәј вьн. Vaz привьчкаезкәт пеҫҫәм — классовәј пеҫҫәм.

Kolxozlән vreditellez.

Арша ремьт ој. Кьз онән узә дәревна. Некьтән, некьеәт ви ави. Да i роннез кавк оз керә. Дь не тәв.

Бвбез вьльн узаҫсис. Наңьс вьдсән вәли амбарезьн. Карç зимјаләм.

No drug ојнас pondisә звонитнә.

Позар!...

Çalәтә, југјалә позар.

Новосә сузлалә ви. Loktisә позарниккез.

I bisә kusәtisә çоza.

Дәревна куза асьнас кьвҫис, sotçәма-рә колхознәј амбар да шилоснәј васна. Әztәмәс нјә кулаккез.

Kulakkezəs suditisə.

Sovet vlaş organıziyjtə kolxozezsə. Kulaç-
çoliş xozajstvoez şetənb kolxozezlə. A kulaç-
çoəs likvidirujtənb.

Sotçə şilosnəj basnə.

| Kulaksə ed lezə kolxoze.

| Kulak — kolhozlən vrag.

Obezlička — kulaklə otsət.

Uməla munə Jogiçovskəj kolhozbn uz.
Ənəz nblən em obezlička. Kəzan kadə zugda-
lisə pluggez, kəzan masinaez. Turun da zər
kəti vəli, a vənvezlən toko koskaez kolçblisə.
Kolhoznikkez vblə brigadirbs zar ez kerlb.
Pravlenno uzis. Kolxcznikkez ez tədə, mьj
kernb, talun, aьbn, mədlun i siz oz.

Bekišan kadə siz-zə uzalisə. Kin bekišis, kin ez — pravleŋno sʙ ez šet. Litovkaez čeglalisə. A turun kopnaez dak zʙnʙs sišmisə.

Некьеəm otvetstvennoš avu.

Siz pədtə nijə obezlička.

Obezlička loas nʙlən setčəz, kʙtčəz udarno oz kutčə uzavnʙ, kʙtčəz kolhozŋikkez oz pondə tədnʙ, mʙj nʙlə kolə kernʙ talun, ašʙn, mədlun i s. oz. Obezlička oz lo sek, kər pravleŋno da kolhozŋikkez pondasə otvečajtnʙ aslanʙs iz pondə, imussestvo pondə, kər aslanʙs izə pʙrtasə Staļinliš 6 uslovija.

Postojannəj kolhoznəj brigadaez.

1932 voša fevraļ 4 lunə VKP(В) СК petkətis postanovleŋno. Eta postanovleŋnoʙn gižəm:

„Kolə, medvʙ kolhoznəj iz organizujtəmʙn vazņejsəj zveŋnoən vəli brigada... medvʙ kolhozŋikkez uzalisə setən prokod (postojanno)“.

Mədņoz-kə etə sunʙ: medvʙ vəlisə postojannəj kolhoznəj brigadaez.

Brigadaez saǰə kolə krepiť kolhozŋikkezə pʙr kezə. Kolə krepiť vəvvez, masinaez, inventar.

Toko postojannəj brigadaez vermasə kolhoznəj vʙnsə suvtətnʙ pravilno. Toko nija levtasə iz kačestvo.

Brigadir.

Kolxoznəj brigadaez pondasə jonzьka uzav-
nь sek, kər loasə vur brigadirrez, kər loas vur
juraləm.

Vot mьla brigadirə kolə vərjьnь tədişzьk
da şinmazьk kolxoznikəs. Kolə voşnь seeəm
mortəs, kəda-vь kuzis juravnь da tujdətnь aš-
sis brigadasə. Kəda-vь tədis, kər da kьeəm iz
nunь.

Brigadir medvь tədis polіtika jьliş da agro-
texniçeskəj praviloez. Eta ponda kolə sьlə
velətcьnь.

Brigadirəs veznь oz kov dьrzьk.

Udarnikkez.

Kəzan kad. Kolxoznikkez petisə ьв вьlə.
Ləşətcənь gərnь.

— Noko, Şerga, pondət-nə te, — gorətcis
Jogor. — Koknit-ed tenat kiьt, mьtçav tujsə.

— Pondətcam, pondətcam! — Şerga suis
panьt.

— Noko, jorttez, i mijə kutçam iz verdə, —
Gorətcis vəra Jogor.

Piznь pondis iz. Gьmalə ьв. Şərşən-vərşən
vetlənь pluga vəvvez.

Kolxoznikkez uzalənь mьztəg. Vєn nьlən
una. Temppez udarnəjəş. Kolə termaşnь. Nija
vermaşənь, medvь tьrtnь kəzan plan. Plan
nьlə şetəm vьd mortlə gərnь lunnas gektar
zьnən.

I rýt kezas aşşınbş lunşa plannbşə tırtısə. Şədətis kolhoznojь b. Eta ızbş udarık-kezlən.

Sđełsina.

Kolhozьn bđd ızsə kolə nuətnb sđełnəja. Etaz vištalis SSSR-iş sovettezlən VI sjezd. Kbtčəz eməş dьskuçikkez, sđełsinatəg ьlə on mun.

Sđełsina dьrni urozaj jansətikə toko ьblə řetsə, kin ızalis. Kin ez ızav, ьblə oz řetsь řem.

Uzaləmsə ьddənb ęe dęngaən, a ızlunnezən. ızlunnez ponda suvtətşənb normaez.

Bđd ızsə jansətənb koknit, sərət, řəkbt da řecialnəj ızzez ьblə. I etna ponda suvtətşənb ašbьnbş normaez.

Normaezsə kolhoznikkez suvtətənb ašnbş sobraņņo ьbьn.

Obezlička — etə sija, kər ız ponda, vən ponda, masinaez da mədik inventar ponda ęekin oz otveçajt.

Obezlička — etə sija, kər kolhoznik ęeto raboçəj oz təd, mьj ьblə kolə kernь talun, ašьn da bđdlun.

Obezlička — etə sija, kər oz ьddə ız da ız kaçestvo, kər doxoddez-sə jukalənb jeəokkez řərti.

Obezlička zuga, razə kolhozьn ız. Obezlička otsalə klassovəj vraglə — kulaklə.

Kolə likvidirujtnь ovezička. Kolə kernь postojannəj brigadaez. Suv-tətnь uz lun ləddəm. Jukavnь urozajsə da doxoddezsə uz şərti.

Kər vьdəs etə keram, kər oz lo kolxozьn ovezička da uravnilovka, sek loas porjadok. Sek zoramas kolxoz.

Sdejsina nuam.

Uzьn mi puam,
— Kьlan Jerem?—
Sdejsina nuam,
Plan mijan em.
Bv mijan ota.
Pьm mijan uz.
Sdejsina sotə
Vraggezliş vuz.

Jeeə uzalan — jeeə læs ɲaɲ.

Uz şərti.

— Totka Ovdot̄ta, kьtçə kotərtan? Uzavnь-ja mьj-ja?

— Kьtən-ɲi menьm uzavnь... Kotərtə so-braɲɲo vьlə. Baitənь, urozaj-pə jansətnь pon-dasə.

Sobraɲɲo vьlə, kьz puła, pьris Ovdot̄ta. Vьdənnьs pondisə şeravnь, sumitnь.

— Çələ, — viştalis predşedaŋle, — delo jьliş kolə vaitnь.

— Nem setən vaitn̄. Jansət̄n̄ kolə jedokkez şerti. B̄d̄ann̄s̄ əni ətkodəş, ətm̄mdaən kolə i jansət̄n̄. — Vištalis kolhoz̄nik Ivan.

Sum sodə. Ətikkez çirzə̄n̄ — jansət̄n̄ jedokkez şerti. Mədikkez — uz şerti.

Medjona çirzis kolhoz̄nik Ivan. S̄ylə otsalis Ovdot̄ta.

— Verno, jorttez, kolə iansət̄n̄ uz şerti. Kin unaz̄yk da burz̄yka uzalis, s̄ylə unaz̄yk i kolə şet̄n̄. Boştam Ovdot̄taəs. Sija gozumb̄yt jagədalis da eakjalis. Kolhoz̄nəj uz̄yn ez i m̄yt-çaşl̄, p̄ssalis. A kər pondim urozaj jansət̄n̄ — kotərən loktis. Neto boştam Kuzmaəs. Sija uzavlis toko lun z̄ynən. Dak verno-ja loas jansət̄n̄ jedokkez şerti? A Ivansə ed k̄vzə. Sija kulakkezlə otsalə.

Sum sodə jonz̄yka.

Ətikkez v̄əra çirzə̄n̄ — jansət̄n̄ jedokkez şerti. Mədikkez — uz şerti.

— M̄yj i vaitn̄, xozajstvo kolə jonm̄ət̄n̄, — vištalis Padej.

— Vaz̄yn-̄ni siz kolis vištavn̄, — gorət̄cis lgnat, — me, jorttez, eakta urozajsə jansət̄n̄ siz-zə, k̄z̄ suis pred̄sedat̄el. Uz şerti! D̄b̄sku-çikkezlə sek ̄n̄ k̄əra loas, a udarn̄ikkezlə ̄n̄ əvidno loas.

— Kin eta ponda? — Jualis pred̄sedat̄el.

Kiez̄n̄sə levtisə b̄d̄ann̄s̄. Toko kulaklə otsaliş Ivan da Ovdot̄ta ez levtə.

! Kin burz̄yka da unaz̄yk uzalə, s̄ylə kolhoz̄yn unaz̄yk i şet̄n̄.

Juaşannez:

1. Къз кулак пещә колхозкәт?
2. Мъј сеетм овезлиčka?
3. Кинлә сija otsalә?
4. Къз тija vezәrtat sdejsina?

Nuәt okuratnәja da dobrosovesnәja deŋgalә lәd. Xozajniçajt bereznәja. En dьsәtсь. En guşav. Узын совлудajt çorыt (strozajsәj) disciplina.

V. I. LENIN.

SOCIALIŞTIÇESKƏJ PODA VƏDITƏM PONDA.

**Медвь вьд колхозниклән вәли асламәс, पो-
нит пода, гортша пәтка.**

Partija da pravitelstvo lәddәnъ şeļsko-xozajstvennәj артел jonmәtansә медьзыt за-дачаән.

Мыла siz? Masinaez, orudijaez, uzalan po-da, mu, kolhoznikkezlән uz, xozajstvennәj postrojkaez — вьдәs nija артелън әtlaalәмәş.

Toko karç jәrrez, olan kerkuez, lәştan po-da çaş, kukañnez da pәtkaez — артелън oz әtlaaş.

Estән i em артелләi sut. Eta вьлә i мытçalis 1930 voә Stalin jort.

Partijaliş ukazañnosә „levakkez“ ezә ve-zәrtә. Артелlez jonmәtan tujә nija, „levәj“ zagivsikkez, pondisә prinuditelno әtlaәtnъ kolhoznikkezliş мәssez.

Partijalən Centralnəj komitet vaçkis ena zagibbez kuza. Partija vištalis:

„Toko kolxozlən vraggez verməny lezny kolxoznikkezliş məssez da posnit poda prinuditelnəja (şivəj) ətlaətəm“.

Partijalən C. K. vištalis, kəz kolə poda vəditəmyñ vermənyñ trudnoşsezşə.

Kolə jonmətnəy poda vəditan sovxozzez da kolxoznəj tovarnəj fermaez.

1932 voşa ijuł təliş kezə mijan vəlisə-ñi 68 çurs tovarnəj ferma. Fermaezas vəlisə 6 milyon şura poda da 2 milyon porş. Una milyon poda em poda vəditan sovxozzezəyñ.

Kolxoznəj fermaezşə kolə paşkətnəy toko tom poda vədtəmən nəto poda nəvəmən. Prinuditelnəja poda ətlaətəmsə partija da pravitelstvo çorəta zapretitışə (vištalişə nə lezny). Partija vištalis:

„Partijalən zadaça seeəm, medvə vəd kolxozniklən vəli aslas məs, posnit poda, gortşa pətka (kajjez)“...

Mozajskəj sovxoz.

Mozajskəj sovxozəyñ məssez vetləny gulajny, kəz vətə sotçışan kerkuə morttez. Məssezlən em zavtrak, əbed da uzin. Şojanəyñ nylən çəskyt. Məssezliş zdorovjo veregitəny električestvoən. Vəd stojlə ləşətəm vodoprovod.

*
* *

Ətik vonas kreşşanalən məsəyş şetə jəvsə 1 şurs litra. Marijskəj sovxozış məs şetə 3 şurs

litra. Sovhoz şetə jəvsə unazьk. Unazьk i burzьkə.

*
* *

Sovet strana paşa eməş ne ətik sovhoz, kədna vədītəнь ne toko şu da karş, no i poda: məssez, porşşez, vəvvez i s. oz. Toko kompartija juraləm uvtьn mijə zorətam poda vədītəm.

Pondam məssezsə vədītəнь siz, kьz vədītəнь sovhozzez.

Beregitəнь vəv

Voiş voə mijan promьşlennəş unazьk lezə traktorrez da avtomobillez.

Pozə-ja sunь, sto mijanlə vəv əni oz-ñi kov? Oz poz. Toko kulak vermas vaitəнь, sto kolhoz-nəj Ъbbez vььn vəьs oz kov.

Budonnəj jort vaitə:

— Vəv— traktorlən ne prořivnik, a kolhoz-nəj Ъbbez vььn sьlən jort.

MTS-ez vermasə uzavnь kolhoz-nəj Ъbbez-liş toko zьnsə. Məd zьnsə uzaləнь vəvvez.

Kəř musə vьdəs pondasə uzavnь traktorrez, no i sek vəьs şetas kolhoz-nəj xozajstvolə Ъzьt otsət. Vəvsə suvtətəнь kokñitzьk iz vьlə. Sija kьskalə verşa груз.

Partija da pravitəlstvo ne ətrьr viştalisə, medvь beregitəнь vəv vьn. No mukəd mestas vəvsə vizəнь uməļa, em ovezliçka. Etaşan vəvvez çinəнь, uməļtçəнь.

1932 voşa maj təlişə partijalən CK da pravitəlstvo petkətisə postanovleñno, medvь beregitəнь da jonmətəнь vəvvez.

Socialişticeskəj xozaјstvoьn vəlьs kolə. Və-
lьs kolə strana ovorona ponda. Sija kolə peş-
şьnь socializm vraggezkət.

Vəvsə uməla vizəm ponda suditənь zakon
şərti.

Kolə beregitnь vəvsə.

Vətlamə dьv ovezlička,
Matьn med sija ez vəv.
Traktor mi suç beregitam.
No beregitam i vəv.

Məs lьştisşez.

— Proņinskəj kolhozьn em moloçno-tovar-
nəj ferma. Fe maьn—20 ətlasa məs. Məs kar-
taьn uzalə ңoļ morta brigada. Ətik—va kajətlə.
Mədik—şojan vajalə. A kьkən, Darja da Pedora,
məssez lьştənь. Brigada uzalə udarno.

No talun va kajətlişьs kьtçəkə əsis. Məs-
sez-вь иənь, a vəlьs avu.

— Kьtçə-zə sija munis, —vaitə Pedora.—
Me vetla-inə sijə kossьnь.

Pedora munis. Darja koļtçis ətnas.

Çulalis kьk ças—i Pedora ez lok. Turun
da kərm vajisə. Darja verdis məssezsə aşşis
i Pedoralış. Ləşətis vьdəs, medвь toko juktav-
nь da lьştьnь.

— Udarnəj brigada, a talun uzalamə ңe
udarnəja —dumajtə Darja.

Drug oşşis vorota. Pedora dodđaləm vəv
da açьs kajətə voçkaən vasə.

— Kossi, kossi sijə, çurs şəvzi da açm vəvsə doddali.— Şuis Pedora.

— Brigadasə mijanlış lakəştə va kajətlişs. — Паньт gorətçis Darja.— Виştavnь kolə pravleņņəə.

Seşsa məssez juktalisə da kutçisə ləştəнь.

Pedora baitə:

— Кьз не кьз, а озлан mədikkez vələ nađejtçəнь oz kov. Udarnıcaez, dak aş loam udarnıcaezən.

Siz Proņinskəj kolhozьn məs ləştışsezlən munə uz.

---

1. Ətlaətəməş-ja tijaн kolhozьn məssez?

2. Кьз uzaləнь məs ləştışsez?

Darja.

Kolhozə nəvazьn pьris Darja.

Sijə əəktisə uzavnь məs ləştış brigadaьn.

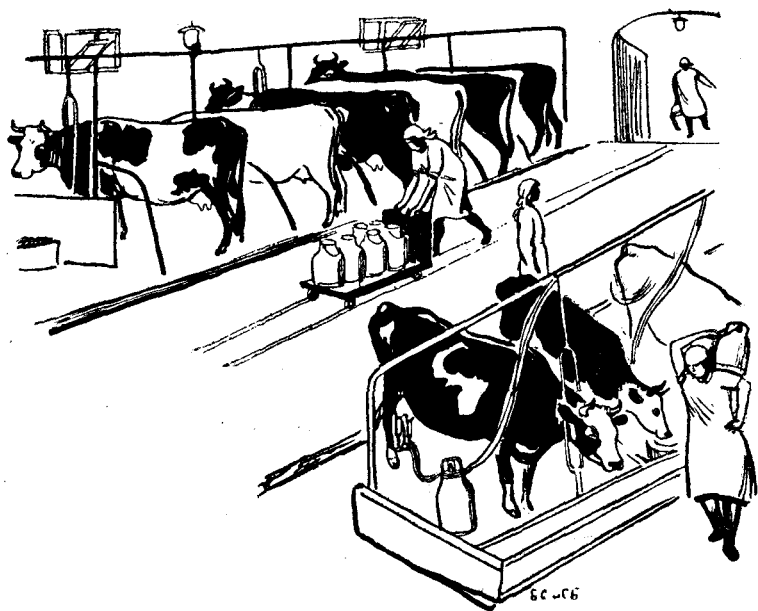
Darja pьris kər kolhozneј poda kartaə, dak şinnezsə varətis—vьdəs sьlə viļ.

Кькnanladorət stojloezьn sulalisə məssez, zujiktisə kəгьm da turun. Verdən ərreziş (kormuskaeziş) turunьs vokə oz uş. Məssez vokət kerəməş zoloppez. Зозьs puovəj, səstəm.

Pondisə ləştəнь məssez. Darjalə şetisə skamejka, podojņıça da çьskət. Məslış vərasə Darja mişkalis, çьskis da pondis ləştəнь. Məsьs şetis jəvsə una. Darjalə təd vьlas uşis aslas məsьs, kəda olis zesкьt da kəzьt koņusnaьn, qaťn.

Льстѣнь dugdis. Pondis vesətņь mässez.

Darja vesətə mässez, a ŝin ozas sьlən vəra aslas Ŝeraŋkoвь. Darja vezərtis, mьlа sьlən mə-

Kolxoznəj poda kartān.

sьs jeeа ŝetlis jəv, a mьlа kolxoznəj mässez jəlaəŝ.

Jəv fabrika.

Piçugin kolxozьn tavo organizujtisə mo- loçno-tovarnəj ferma — MTF. MTF — eta i em jəv fabrikaьs.

Мьj-zə kerəнь setən?

MTF ponda kolxozŋikkez stroitisə ьзьт ko- нусна. Сь рьекьн jugьт, səstəm, sonьт. Eta koңusnaьn vizəнь mässez. Verdəнь da jukta- ləнь niјə norma ŝərti, askadə. Rьt i asьv lьŝ- təнь. Mässez ŝetəнь jəvsə una.

Eta fermaьn mässez sodəнь i sodəнь.

Jəv munə goroddezə, ɲeto vi keran zavoddezə.

Kulakkez baitlisə, ɲem-pə oz sogmь ɛta fermaş. No kolhoz kutçis bolşevistskəja da jonmətis sija,—etən vaçkis kulaçço vaşni kuza.

Partija da sovet vlaš suvtətisə kolhozzez ozə zadaça: şetnь (vuzavnь) gosudarstvolə unazьk jəv da vi.

MTF — socialiştiçeskəj jəv fabrika. Sija kolhozlə şetə ьзт doxod.

Porş vəditəm.

Mijan kolhozьn em porş vəditan ferma. Eta fermaьn ьдәсәs 150 porş. Ѓыriş rodaz — 10.

Нь дьньн uzalə torja brigada.

Porşşezsə verdamə vur sorovtasən. Juktalamə piža vaən. Verdama da juktalam askadə,

Нь ponda stroitimə ьзт viļ gid. Oləнь

соньтинь, jugьтинь, səstəminь.

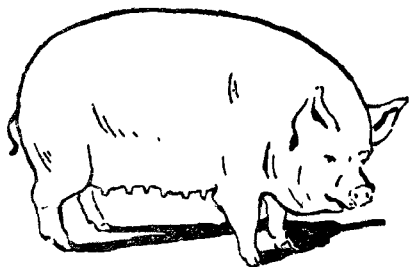
Porşşez dьnьn ьzə nuətam agronom viştaləm şərti.

Məjmu mijan vəlisə toko 50 porş. A mədigod loasə 300 porşsa ɲe jeeazьk. Setiş mьmdakə mijə şetam gosudarstvolə.

Siz mijə vəditamə porşşez.

Seeəm fermaez eməş i mədik kolhozzezьn.

Mijan sojuzьn eməş seeəm kolhozzez, kədna toko vəditəнь porşşez, seşsa ɲekьeəm ьz oz nuə.

Ѓыriş rod porş.

Porş şetə stranalə jaj. Kolxozlə porş şetə
БЗЫТ доход.

Ədzətəm porş vəditəm.

Juaşannez:

1. Мъј виştalis pada vəditəm јлиш VKP(В) СК?
  2. Колə-ја mijanlə vəv?
  3. Мъј seeəm јəv fabrika?
  4. Мъјən otsalə mijanlə porş?
-

OBSESTVENNƏJ SOBSTVENNOŞ — SVJASSENNƏJ DA NEPRIKOSNOVENNƏJ.

Vor şpina sajьn — kulak.

Бьдлаьн eməş esə vorrez da xuligannez,
kədna uzaləнь klassovəј vrag suskəmən.

Mukəd kosta əsas kərttuj da va transport-
lən gruz, əsas kooperativnəј da kolxoznəј
imussestvo. Etə бьдəс kerəнь mijan vraggez.

SSSR CIK da SNK lezisə postanovlenno,
kəda вьeəma viştalə, medвь peşşьнь obsestven-
nəј imussestvo guşalişşezkət. Eta postanovlen-
noьn suşə:

„SSSR CIK da SNK ləddəнь, sto ob-
sestvennəј sobstvennoş (gosudarstvennəј,
kolxoznəј, kooperativnəј) — soveta stroj-
lən osnova. Eta sobstvennoşьs svjassen-
nəј da neprikosnovennəј. I seeəm mort-
tezsə, kədna guşaləнь obsestvennəј sob-
stvennoş, kolə ləddəнь, кьз oтіrliş vrag-
gezəs. Vot мыla sovet vlaš organnez

озын sulalə medьзыт задача—resitəlnəja peşşьнь obsestvennəj imussestvo guşalişsezkat“.

Eta postanovlənnə şərti obsestvennəj sobstvennoş loə, kьz gosudarstvennəj. I beregitнь sija ko'ə siz-zə, kьz gosudarstvennəj imussestvo.

Obsestvennəj sobstvennoş guşalişsezlə şetşə vьssəj (medьзыт) nakazañno—rastrel. Někьeəm amñištija (prossenño) nьlə avu.

SSSR CIK da SNK postanovlənnə şərti kolə siz-zə peşşьнь i seeəm morttezkət, kədna aslanьs suskəmən da grəzitçəmən zugəнь kolxozlə, medьь sija razşis.

Vorrez da xuligannez şpina sajьn uzalə klassovəj vrag.

Ədzətam nьkət peşşəm!

Beregitam obsestvennəj sobstvennoş!

Kolxoznəj nañ guşalişlə — rastrel.

Mijan derevnaiş jedinoiçnikkez — Jepin, Zukov da Vaşkin — lun i oj guşavlisə kolxoznəj nañ. Guşalisə əddən una.

No etnə vorrezsə kutis kolxoznəj storoz. Storozlə mədisə şetnь vzatka, no sija ez voş. Vorrez sek kutisə sijə da kьz kolə vartlisə. Zugdisə sьliş moros koska.

Nañ guşaləm organüzitşlə, Zukovlə, sud şetis rastrel. A Jepinlə da Vaşkinlə v ştal s pukavнь 10 voən.

Eta reseñnoən kolxoznikkez kolçisə dovoiñəş.

Žukov — kulak. Sija vėli kolhozyn, no vreditelstvo ponda apkisė. A Jepin da Vařkin řerednakkez, jedinoľinikkez. Nija prokod ot-savlisė kulaklė.

ŐETAM (VUZALAM) GOSUDARSTVOLƏ ŃAŃ DA MƏDIK PRODUKTAEZ.

ŃaŃzaptan.

Zavoddezlė, fabrikaezlė, bolņiaezlė da gėrd armijalė kolė una ŃaŃ da mėdik řelxoz produktaez.

Бьд voė munė ŃaŃzaptan. I tavo m'jė zaptamė ŃaŃsė, medвь řetнь (vuzavнь) gosudarstvolė. No tavo ŃaŃzaptan planьs uetъьk.

VKP(Б) С. К. da Sovnarkom petkėtizė postanovlenņo. Eta postanovlenņo řerti kolhozze-зьн da uzaliř kreřřana kolasьн ŃaŃzaptanьs inis. Mėjmu kolis zaptьнь 1,367 millon pud, a tavo 1,103 millon pud. No sь tujė sovhozzeзьн ŃaŃzaptan planьs sodis.

Kolhozzeзьн da uzaliř kreřřana kolasь i ŃaŃ zaptanьs inis sijėn, medвь ořнь kolhoz-nėj trgovľa, medвь zavoddezlė da fabrikaezlė ŃaŃsė řetнь ęe toko ŃaŃzaptəm-pьr, no i kolhoz-nėj trgovľa-pьr.

VKP(Б) С. К. da Sovnarkom viřtalisė, kol-pė řperva тьнь ŃaŃ zaptan plan, əktьнь řemfond, a сьвəгьн kolhozzezlė da kolhozņik-kezlė řetнь pravo, medвь nija vuzalisė bazar-reзьн da гьnokkeзьн ařřinьs ŃaŃ izľisokkeзьsė.

Kolhozņikkez Loginov kolhoziš petkätisə postanovleņno: naņzaptan plansə tьrtнь srokəz. Tьrtнь i űetнь unazьk (perevьpolņitнь).

Vot kьeəmə kolhozņikkez űetisə SK da Sovnarkom pos anovleņņolə otvet.

GƏRD OBOZ.

Gosudarstvolə termaűə.
Naņsə űetнь vьd kolhoz:
Ətaməďskət vermaűə.
Tujlət kьűűə gərd oboz.

Naņ gərd oboz.

Tьrtam naņzaptan plan. Naņ ponda peűűəm—socializm ponda peűűəm.

Kolhoznej trgovlə.

Kolhoznej sobraņno vьln uűitel kerə doklad. Sija vaitə kolhoznej trgovlə jьliű:

— Jorttez, mijan strana lois kolhoznej stranaən. Socializm poveďitis ęe toko promьűleņnoűь, no i űeliskəj xozajstvoə.

Etna povedaez mijanlə oštəny tuj, medvь paškətnь kolhoznəj torgovļa.

— A mьj vьlə kolhoznəj torgovļasə mijanlə? — Juasə kolhoznik.

— Kolhoznəj torgovļa mijanlə kolə sь ponda, medvь burzьk vəli ovnь ravoçəjjezlə da kreşşanalə. Partija da pravitelstvo aslanьs

Kolhoznəj bazar.

postanovleņņonь vaitəny: „Kolhoznəj torgovļa pondis gorodlə šetny šelxožproduktaez“.

Đerevņa kьskə gorodə nən, jaj, vi, jəv, çeri, karç. A gorod šetə đerevņalə tovarrez.

— S'zкə, vəra-zə vazmoz loə, — vištalis mədik kolhoznik.

— Ne. Ne siz, te vəvətçan, Petra, — vištavlə predšedatəl. — Eta ne vaz torgovļa. Eta sovet-skəj torgovļa. Ozьk torgujtlis çastnik, kulak,

spekulant. A əni nija avu. Əni torgujtə kolhoz, socialistiçeskəj xoçajstvo.

Partija da pravitelstvo petkətisə postanovlennoez (nañzaptəm jylış, poda vəditəm j liş). Etna postanovlennoez otsaləny ədzətny kolhoznəj torgovla.

Kolhoznəj izliškaez—sovetskəj bazar vylə.

Viştalə:

1. Məj ponda mijə nuətam nañzaptan?
2. Una-ja çinis tavo nañzaptan plan?
3. Məj ponda oşsis kolhoznəj torgovla?

Nalog.

Şelxoznállog jylış vil zakonys jonmətə kolhozzezsə.

Rajonnəj nalogovəj komişşija postanovlenno şər i uçitık kolhozzezsə vylə nalogys oz puktişşy.

Medvy paşkətny kəzan mu da jonmətny poda vəditəm, kolhozzezlə vil zakon şetə seəəm lgotaez: mьmda sodis məjmuşa şərti kəzan mu (prirost), sy vylə nalog oz puktişşy; lon uvtyk kəzan mu prirost ponda nalogys oz-zə puktişşy.

Siz-zə posnit poda vəditəm ponda nalogsə oz puktə nemьmda.

Şelxoznállog jylış vil zakon şetə kolhoznəj torgovlalə lgotaez.

Eməş i mədik lgotaez, kədna otsaləny jonmətny kolhozzezsə.

Kulakkez vblə nalogsə puktəny torjən (individualno), a ne normaez şerti. Şelxoznolog jblış zakon peşşə kulaççokət.

Vestam nalogsə askadə.

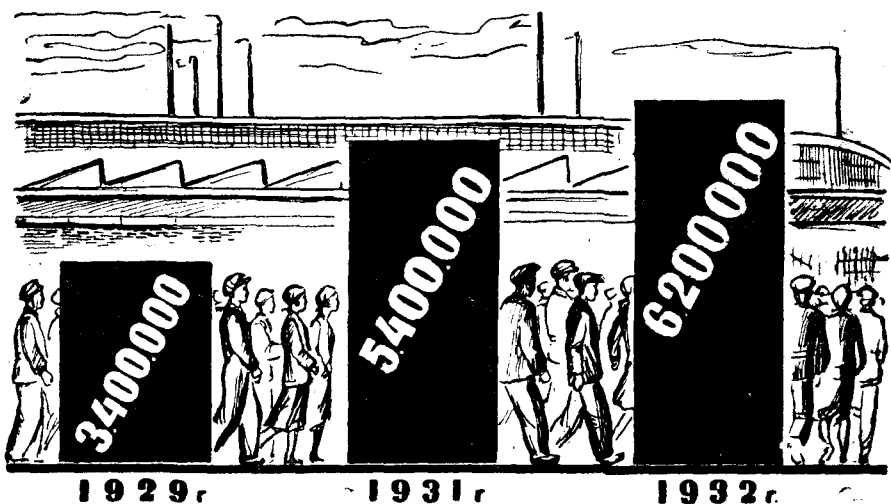
■ Şelxoznologs jonmətə kolhoz.

RABOÇƏJ KLASSLƏN DİKTATURA DA SOVETTEZ.

Raboçəj klass — uzalişşezlən vozđ.

Raboçəjjez oləny ne torjən dervnəezyn, a ətləyn, karrezyn. Raboçəjjez unaən uzaləny kar-

Una-ja sodisə SSSR-yn promyšlennəj raboçəjjez:

rezyn, ызьt zavoddezyn da fabrikaezyn. Raboçəj klass ətvvtəm vyna ətik şemjaə. Peşşəmyň sija vnyşalis, peşşəmyň sija stojkəj.

Raboçəj klass — ызьt vyn. Toko sija vermə peşşəny burzuazijakət da roveditny sija.

Toko ravočej klass vermə juravnə panʔ kapitalissezkət uzališsez peššəmən.

Revolucionnej peššəmən kressana vermasə roveditnə toko ravočej klasskət ətlasa vʔnən, toko sek, kər eta peššəmən juralə ravočej klass. Lenin velətis:

„Libo diktatura, məd-ņoz vištavnə, pomessikkezlən da kapitalissezlən kərt vlaš, libo ravočej klasslən diktatura. Šərətʔs avu“.

Lenin baitlis, sto toko promʔslennəj ravočejjez vermənə veškətlənə panʔ kapitalissezkət vʔdəs uzališsez peššəmən. Toko ravočejjez vermənə veškətlənə socialištičeskəj stroitelstvoən.

Mi sijən i suzətim socializm stroitəmən rovedaezsə, mʔla mijan ravočej klass diktaturaa gosudarstvo.

Kapital stranaezʔn — burzuazijalən diktatura. Mijan stranaʔn — ravočej klasslən diktatura. Jonmətam proletariatlis diktatura.

Jonmətam sovettez.

Mukədʔs baitənə, sto mədik pjaʔiletkaʔn oz-ņi pondʔ kovnə jonmətnə proletariat diktaturasə.

Pozə-ja siz baitnə? Oz, ņekʔz oz poz.

Mijə stroitam socializm, no mijanəs kʔeəvtənə vraggez — kapitalissez. Mədik stranaezʔn kapitalissez mʔztəg ləšətənə mijan vʔlə vojna.

I aslanym strana pʒekyn vaz kapitalis elementez siz-zə panʒtašəny, peššəny zugny socializm stroitəmlə. A oz-kə lo sovet vlaš, dak mijanliš tom stranasə kapitalis keləpʒs pədtasə.

Vot myła kolə jonmətny sovettez — proletariat diktaturališ organnez.

VKP(В) 17 konferencija vʒlyn Molotov vištəlis: „...Ravočəj klass da vʒd uzališ ošir ozyn ənna kadə sulalə zadača jonmətny proletariat dikturasə, sulalə zadača sodtəny proletariat gosudarstvolə vʒnsə“.

Koņesno, proletariat gosudarstvoʒs dʒr oz ov. Sʒ vəgyn, kər loas kommunizm, sija oz pondʒ kovny. No etə kerny mijə vermam toko proletariat diktatura jonmətəm-pʒr.

Jonmətam sovettez.

SSSR.

SSSR loə: Sovetskəj Sociališticeskəj Respublikaezlən Sojuz.

Oktəbrskəj revolucijaʒs vʒd nacionalnošləšetis prava — asmoznas, samostojačelnəja nuətny uzsə, stroitny socializmsə.

Bʒtʒbʒk nacionalnošsez kerisə šizim sociališticeskəj respublika, kədna pʒrisə SSSR-ə.

Ena respublikaez seeəməš: RSFSR (Rošsijskəj Sociališticeskəj Federativnəj Sovetskəj Respublika), Ukrainskəj, Beloruskəj, Zakavkazskəj

SFSR, Turkmenskəj, Uzbekskəj da Tadziksəkəj Sovetskəj Respublikaez.

Буд республика, кыз вермә, сиз и левтә совет законнез сәрти ашсис олансә. Веләтчән поза ас кы вълн. Буд отир асла кы вълн вермә лезн кнгаез, газетаз.

SSSR-sa proletariat revolucija sәrti ravočәjjez mukәd stranaezis pondasә sьbitnь kapitalissezsә da stroitnь socializm. Sek loas әtik, ьзът, jon, mu pašta Socialističeskəj Respublika Sojuz.

Кыз и кин јуралә мјјан странаән.

Mјјан совет влаш вьдсән вәрјәм.

Gorodьn вәрјәнь gorodskəj совет. Posadьn вәрјәнь sәlsovets. Rajonnəj sjezd вълн вәрјәнь rajonnəj ispolnitel'nəj komitet. Okruznəj sjezd вълн — okruznəj ispolnitel'nəj komitet. Sessa — oblastnəj neto krajevəj ispolkom.

Sovettez vserossijskəj sjezd вълн вәрјәнь Vserossijskəj Central'nəj Ispolnitel'nəj Komitet (VCIK).

VCIK вәрјә (pukšәtә) aslьs narodnəj komissarrezәs, kәdna medьь јuralisә вьд-kod gosudarstvennəj uzән.

Sovettezlән Vsesojuznəj sjezd — SSSR-ьn medььзът влаш. Vsesojuznəj sjezd әкsьvlә кьк voән әtrьriš. Sija вәрјә Central'nəj Ispolnitel'nəj Komitetәs.

SSSR CIK — Vsesojuznəj sjezddez kolasьn medььзът влаш. CIK-ьn predsedateļ — M. I. Kalin.

SSSR узэн веşkətləнь народнəј комиссариатез. Народнəј комиссарез советьн предсəдател—Molotov.

Mijan stranaən veškətləнь sovettez. Sovettezən juralə kompartija.

Vištalə:

1. Kin mijan stranaən medьzьt vlaš?
2. Kinnez seəməš Kaļinin da Molotov?

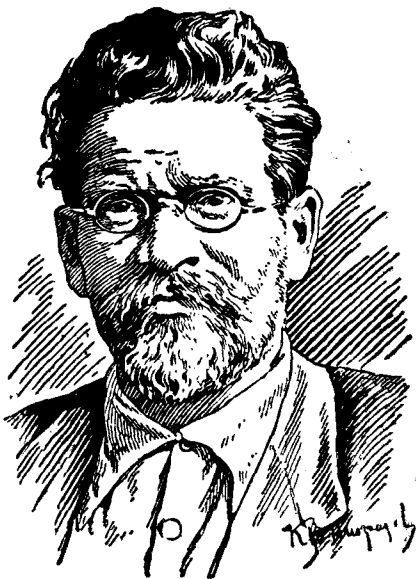
Všesojuznəј starosta M. I. Kaļinin.

Mixail Ivanovič Kaļinin — kreššanin bednak-lən zon. Sija pəriš Piťerskəј rabočəј, tokar. 1889 voə ešə kutčis revolucionnəј uz berdə.

1899 voə Kaļinin jortəs pervəjis arestujtisə da pukšətisə Petropavlovskəј krepošə 10 təliš kezə. 1917 voəz Kaļinin pukalis turmaьn ɗol vo i vəli sьlkaьn 5 vo.

1919 voə M. I. Kaļininəs vərjisə Všerošsij-skəј centralnəј ispolnitelnəј komitetə (VCIK-ə) predсədatelən, a 1923 voə sija lois predсədatelən SSSR CIK-ьn.

Kaļinin jortəs tədəнь una uzališ oťir. Ne ətik okrugьn, rajonьn rabočəјjez da kreššana kьlisə sьliš baitəm.

M. I. Kaļinin.

Kreşşana kolasiş, neto raboçəjjez kolasiş
мукэдъс мунәнъ веşкьта Қалинин дьнә. Қали-
нин jort нълә şetә sovet, otsät.

Şeļsovet vərjan kad kezә.

Şibətçә şeļsovet vərjan kad.

Gurinskəj şeļsovetьn pizә ləşätçan uz.

Собраңно вььн kolhoznikkez, bedñakkez
da şeredñakkez-jedinoļiçnikkez кьвзәнъ şeļso-
vetliş doklad. Şeļsovet vištaşә aslas uz jьliş.

— Мьj eaktьvliş pravitelstvo, kerlimә вь-
дәс, — baitә predşedaтел.

— Ne вьдәс. A possә? A meļniçasә? Мьjә
eđ kerьstә? — juaşәнъ bedñakkez.

Əddән дьг baitisә şeļsovet doklad şarti,
Viştalisә вьдәс, мьj kerәм da мьj abu kerәм.

Сьвәгьн lьdđәtisә nakaz. Nakaz — мьj kolә
kernь vil şeļsovetlә, мьj kernь vil çlennezlә.
Кьtiş çintisә, кьтçә sodtisә. I nakaz utverdītisә.

Medvәгьн pondisә baitнъ, kinәs kolә voşнъ
şeļsovetә. Vәрjәнъ delegattezәs.

Собраңно pәdnaşşis.

Eta-zә voprossezән munәнъ sobraңnoez вьд
derevñaьн.

Kinәs kolә vәрjьнъ şeļsovetә.

Şeļsovetә kolә vәрjьнъ to kinәs:

1. Raboçəjjezәs da rabotñicaezәs.

2. Kreşşanaәs da kreşşankaezәs, kәdna. uza-
lәнъ aşнъs, ozә medәtә ñekinәs.

3. Gәrdarmejeççezәs da gәrtfәteççezәs.

4. Рабоçäjjezəs, kreşşanaəs da ğərdarmejeç-
çezəs, kədna əstisə aşşınbş trudosposobnoş
(vojnaşan, ɳeto uzaləmşan invalıddez) i mədik
uzalış oƧırəs.

Bərjişlə med vəli 18 voşa ɳe jeeazb̄k.

Kinəs oz kov bərj̄nb̄ şelsovetə.

Şelsovetə oz kov bərj̄nb̄ to k̄inəs:

1. Бывсəj (kərkəşə) zavodçikkezəs da fab-
rikanttezəs.

2. Derevenskəj kulakkezəs.

3. Çastnəj torgoveççezəs.

4. Monaxhezəs da б̄д viçkuşa poppezəs.

5. Vazşa carskəj policijaɳn sluzitişsezəs.

6. Dusevnovolnəjjezəs.

7. Sud v̄lb̄n bərjan pravoış lisitəm mort-
tezəs.

М̄yla mijan Sojuzb̄n lisitənb̄ pravoış popəs, kulakəs,
çastnəj torgoveçəs?

Nakaz.

Viļ şelsovet çlennezlə ovsəj sobraɳno viş-
talə kern̄b̄ to m̄yj:

1. Р̄rt̄nb̄ olanə ovsəj sobraɳnoezliş reseɳ-
noez.

2. Askadə t̄rt̄nb̄ pravitelstvolış prikazzez.

3. Bedn̄akkezə partija juraləm uvt̄b̄n ətuv-
nb̄ kolxozzezə.

4. V̄bn̄şətn̄b̄ da jənm̄ət̄nb̄ kolxozzēz.

5. Bolsevistskəja nuətn̄b̄ ɳaɳzaptan, vər-
zaptan.

6. Uzaliş kreşşanaşan da kolhoznikkezşan vernəja voşnʹ nalog, samooblozeŋŋo. Şleditnʹ sʹ şərnʹ, medvʹ nalogsə da samooblozeŋŋosə kreşşanaʹs vestisə askadə.

7. Peşşnʹ klassovəj vragkət-kulakkək.

8. Levtnʹ derevnʹn kultura.

Una ziz-zə mədikə viştalis kernʹ sobraŋŋo.

Къеам из нуәтә şelsovetʹs.

Şelsovet ətuvtə kreşşanaəs — vednakkezəs da şerednakkezəs — kolhozzezə. Kolhoznikkezəkət ətləʹn stroitə kollektivnəj xozajstvo.

Şelsovet peşşə kulakkət — kolhoznəj vragkət. Şelsovet otsalə skolalə, voŋiçalə, lʹddišan kerkulə da kooperacijalə.

Şelsovet əktə şelxoznalog, organizujtə ɳaŋzaptan da vərzaptan. Şelsovet otsalə kolhoznikkezlə vəditnʹ: bur məssez, valəez, porşsez.

Şelsovet əni bergətçis kolhozzezlan.

Şelsovet zavoŋitçə posad jʹliş: stroitə da voçə skoləez, voŋiçəez, lʹddišan kerkuez, tujjez, possez, meŋiçəez.

Şelsovet aslas iz jʹliş višta ə (otçitʹvajtçə) izviratellez ozʹn. Pʹrtə olanə ravoçe-kreşşanskəj pravitelʹstvoliş zakonnez.

Мъj kerə şelsovet?

Иңка lun.

Vazşa voezə əddən şəkʹt vəli ovnʹ uzaliş oŋirlə. A şəkʹtzʹk esə vəli iŋkəezlə.

Iŋkalən ozʹzʹk ŋekʹeəm pravəez ezə vələ.

Olisə da uzalisə nija ɳaɳɳn, pemyɳn. Nijə ez puktɳlə mort tujə.

Toko Okɳavrskəj revolucija mezdətis mijan stranaɳn iɳkaezəs, ŧetis nɳlə pravaez.

Mədik stranaezɳn iɳkaez i əni peŧŧəɳɳ ɳir-
vurɳɳn.

Medvɳ burzɳka peŧŧɳɳɳ burzujjezkət, iɳka-
ez kerisə mezdunarodnəj iɳka lun. Praznujtəɳɳ
sijə mart 8 lunə.

Etə lunsə tədəɳɳ vɳd mu vɳliŧ iɳkaez —
rivotɳicaez da uzaliŧ kreŧŧankaez. Eta lunə
nija vizətəɳɳ aŧŧinɳ vɳn, eŧə jonzɳka ətuv-
ɳəɳ peŧŧɳɳɳ burzujjezkət.

Mart 8 lun.

Talun, mart təliŧ
Kɳkjamɳsət lunə,
Prazɳik — vɳd mu paŧta
Iɳɳezlən lun.
Əj, iɳka! kɳlan-ja?
Vɳn tenat una.
Leɳinɳ tuj kuza
Ozlanə mun.

Vɳd ɳesovetskəj
Stranaɳn pukalə
Jəz vɳɳn,
Poɳdəm ɳe: aɳ-kod,
Burzuj.
Iɳkaəs vezzezən
Kaɳɳə, kərtalə:
Ozlanə oz lez,
Pədnalə vil tuj.

Mijan stranaън,
Sovetskəj stranaън,
Иңғезлən oləмьс —
Gaza maj lun.
Vazşa olansə mi
Sotim gornaън,
Vuz sornas ңekim,
Кьз sişməm turun.

Velətə etə kьvbursə naizuş.

GRAMOTA PONDA, KUĻTURA PONDA.

Kolə velətçьнь.

Leңin baitis: „... Negramotnəj stranaън kommuniştiçeskəj obsestvosə on stroit“.

Medвь stroitнь socializm, a sьvərynь komunizm, koləнь gramotnəj oғir. Oz poz i dumajtnь, sto negramotnəj oғir vermasə kernь kьeəmkə vur olan. Negramotnəj mort—vьn-təm mort.

Vot mьļa mijanlə kolə velətçьнь, levтьнь aşşınьm gramota, levтьнь kuĵtura.

Partijalən 17 konferencija viştalis, sto kolə vьdғoz reşşьнь, medвь ozlaң nuətnь vşevuиç, çozzьk ədzətnь texniçeskəj obrazovaңno.

Kolə velətçьнь ңe toko sь verdə, mьj vəli ozzьk. Kolə velətçьнь i setçə, kьz stroitнь vil olan, kьz roveditнь mu vьvşa kapitaləsə.

Kolə tənnaşa sovstvennikkezliş mьvkьdsə veznь, kernь niјə aktivnəј uzalişsezən — socializm stroitişsezən.

Levtam gramota! Levтам kultura!

Leñinliş zavettez pьrtam olanə.

Komi-Permjackəј okrug — omən gramotnəј okrug. Revolucijaəz komi oțir Ъddişis əddən remьt oțirən. Mədik niјm ez vəv komi oțirlə, kьz toko „təmnəј permjak“.

Kommunişticeskəј partija veşkətləmən uzaliş komi oțir petə remьtiş: okrugşa şizimət godovsina lunə miјə aşnьməs niјntim omən gramotnəј okrugən.

Esə 1927 voə vəli okrugьn negramotnəј oțirьs 34200 mort. Voiş-voə nevnaən likvidirujtim negramotnoşsə. I ətik 1932 voə negramotnoşsə pomalim: velətim 17 200 mort.

Əni mijan ozьn ne uçətzьk zadaçabьs: velətnь malogramotnəјjezsə 42 000 mort.

Kьz Leñin jort viştalis: „Negramotnoş likvidirujtəmən Ъlə on mun“.

Kolə esə velətzьnь ozlaņ, medvь kniga da gazeta Ъddətəm şərti gramotnəј vermis vezərtnь partijaliş polițika, kuzis aslas tədəm şərti stroitnь xozajstvo, tədnь proizvodstvoьn țexnika, kuznь organizujtnь kolxoznəј xozajstvo.

Liқpunkt vьlə.

Uzьs mijan

Liқbez.

Çoza munə.

O, liқpunkt vьlə.

Munə luniş-lun

Von una

КѢШӘ жӘЗЬС,
ВѢТТЕ гЕЗ!
Омән, омән
Говк рашкалә...
Нoko, Рeтa,
КѢВЗЬ! çäv!
Рјaтїлеткаьс
Viштalә,
Med
Negramotnoş

Ez vәv.
Med kolxozzezsә
Jonmәtnь,
Mijә kutçamә
Velәtnь:
Peşiş jәzlә
Oştam şin —
Nьlә şetam
Bзьт vьп.

Velәtә etә кѢВВурсә naizuş.

Вшеовиç.

Leninskәj partija veşketlēmән uzaliş komi otir eәe mәdik nacijaezkәt stroitә socializm, levtә aşşis kultura.

Bзьт zadaça, kәdә suvtәtis partijalән 17 konferenciya, „Loktan mәdik рјaтїлеткаьп kernь

klasseztəm socialiştiçeskəj obsestvo“, komi oŭir ləŷətçiə pŷrtŷnʹ olanə.

Мѣѣ виŷталəнʹ сѣфраез?

1931 voə vəli kutəm velətçan voa çelədsə skolaezən 93%, 1932 voə kutam skolaeznas 100%.

Istorija oz vermʹ viŷtavnʹ, medvʹ kʹbeəmkə kapitalis strana vermʹis nuətnʹ siz kʹŷeovsəj velətəmsə.

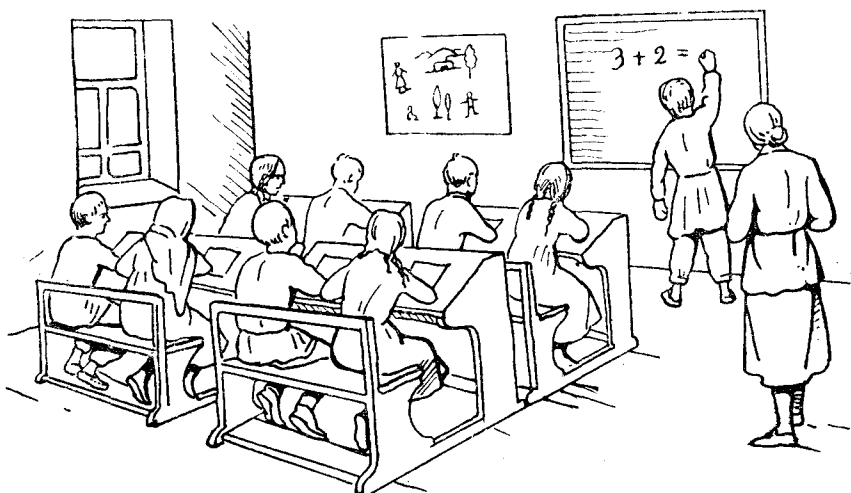
Politexnizacija.

„Uzavtəg, peŷŷbtəg knigaez vʹ-
lʹn velətçəmsʹ nem oz sulav“.

(LENIN)

Вѣд skolaəŷnʹ munə politexnizacija.

Gramotaə çelədsʹ velətçənʹ ņe toko knigaez vʹlʹn, no i izʹn. Aŷŷinʹs znaŷŷoeznʹsə jomətəŷnʹ izavtəŷn.

Skolaəŷnʹ velətçəŷnʹ.

Вѣд skolaəŷnʹ em uzalan zʹb, a mukədlas eməŷ maŷterskəjjez. Uzalan zʹbtrezʹn çelədsʹ kerəŷnʹ sija, mʹj dorə velətçisə urokkez vʹlʹn.

Suam: urok vььп velətisə, kьz kernь pьzan, a uzalan zьгьп znaңņonьsə pesləнь—kerəнь pьzān-çaça. Siz-zə velətəнь i mədik predmettez.

Seşşа çeladьs vetləнь vərə ekskursijaезəп, vetləнь ьв vьlə, kolhozə i s. oz.

No mukədlas polіtexņizacijaьs munə ңe siz, kьz kolə.

Mukədlas uzətəнь çeladsə veş, suam, ək-təнь niјə piļitнь kolhozlə pes, kəd velətçəm ponda ңem oz şet. Kolə kernь siz, medьv çeladьs uzalisə i velətçisə.

Pondam peşşьнь polіtexņizacija ponda.

Gotovitam kadrrez.

Revoļucijaəz mijan okrugьп skolaez vəlisə jeeə. Da i velətisə roçəп.

No revoļucija vəгьп 1 stupəң skolaez pondisə sodнь.

1925 voə vəli 85 skola. 1927 voə — 120 skola. A 1932 voə loisə 240 skola-ņi.

Əni mijan çeladьs velətçə ььdəs.

Voiş voə sədəнь i ŞKM-ez (kolhozņəј molodoz skolaez). 1927 voə vəlisə 7 ŞKM, kьtəп velətçisə 416 mort. A 1932 voə loisə 21 ŞKM, kədnəьп pondisə velətçьнь 4,600 mort.

Sovet vlaš dьrņi mijan loisə i ьзьtzьk skolaez.

Əni mijan uzaləнь: lesotexņikum, şexoz-texņikum, medtexņikum da kьk pedtexņikum.

Gotovitam oşнь agropedinştitut. Komi okrug gotovitə asьs kadrrez.

„Zarja Budussego“ nima kommunaa ekskurşija.

Akşonovskəj kolxozlən munə sobraņno. Juşvinskəj rajkolxozsojuziş predşedaţel Sьrçikov kerə doklad, kьz suvtətnь kolxozьn uz. Inka pələs çukərtçəmaş ətləə porogdoras. Ətik inka mьjkə ətmədərə kotraşə: vetlas porog doras kulak çukərə da vəra loktas inkaez kolasə, açьs oz i dugdьv suskə.

Ez jestь Sьrçikov romavnь dokladsə, kьz levtişis ətik inka da pondis avzьnь Sьrçikov vьlə.

Mьj sija ez i kaţţь: pondasə-pə ətlaavnь çelad, sьvəgьn vьdəs inkaezsə, da kьz podaəs-pə vasətasə kommunaa.

Əmьs mьzis inkalən, dugdis avzьnь: ņekin sь ez şet.

Sьrçikov voştis kьv da viştalis:

— Inkaez, talun og pondə mijə tijankət vidçьnь, kadsə veş əstьnь. Tijan kolasьn em ətik kokŋit mьvkьda. Sija dugdьvtəg kotraşis von porog doras sonьt muzikkez kolasə. Me siz sovetujta: vetlit-vь tijə tədmavnь olansə „Zarja Budussego“ kommunaiş, vizətit-vь aslanьt şinən, mьj setçin kerşə.

— Vot sija i kolə,—ətik əmiş gorətçisə inkaez,—a to mijanliş estən jur-ŋi vəvtisə. Tijə loktat da viştalat siz. Jestat munnь, mijan kьz Mikovvez, Əska Oronņez estən mədikə kaţţənь, kinliş i kьvzь,

Ləşətçənbə kommunaə.

Асынас çuť jugdə. Акшоновскəј kolхозьн иңка пəлəсьс çukərtçəməş-ни. Лəşətçisə munнə нол вəлən 16 mort.

Jugdan dor doddaşisə da munisə. Кьeəm toko şorniez ezə vələ nьлən tuj kuza: prokod dumajtisə, med nem şin vokə ne leznь, вьдəş jurə вошнь.

Kommunaьн kolhozniçaezəs vura rađeјtisə. Kommunarka Anna tədmətis niјə kommuna istorijaən. Tədmətis, kьz kommunaьн suvtətçə uz. Kommunaas urozajьs vьлнzьk rajonьн sərət urozajša.

Kolhozniça Pjoklalən ətik дума: кьтən kommunaьн çəladьs. Ez vermь kerpitнь da i gorətçis: „A кьтən-nə tijan çəladьs“.

— Nevna norovitə, çoza mьtçalam i çəladliş oləmsə,— viştalis kommunarka Anna.

Pukalisə esə ças kьk gərəg, juaşisə kolhozniçaez вьдəş.

— No əni munam çəlad kerkuə,— viştalis Anna.

Pьrisə çəlad kerkuə. Kolhozniça Anna sek-zə i gorətçis:

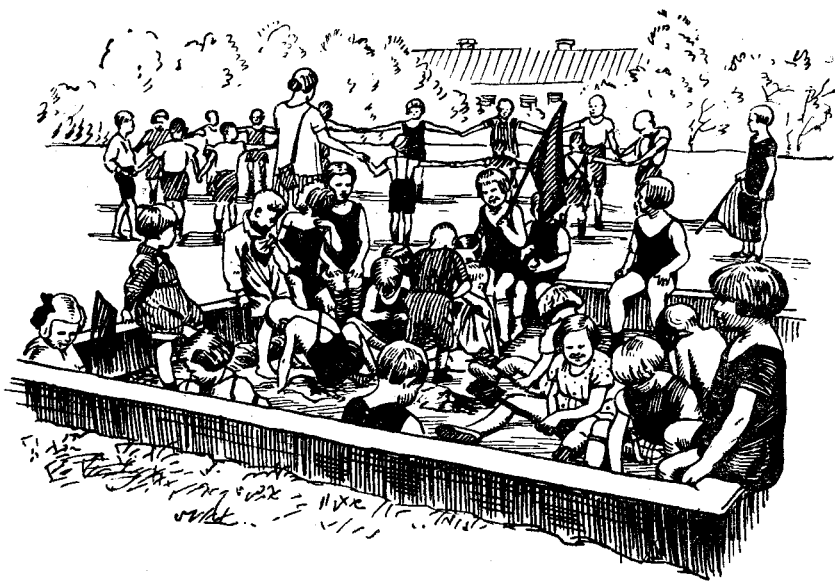
— Eta volniça tijan?

— Mьla volniça. Adzat, вьдəş çəladьs zdorovəş.

Divo kutis kolhozniçaezəs. Вьд çəladlən aslas krovat; krovat vьлн səstəm prostьnaьн olpaş; вьдənlən torja çьskət. Kerkuьн abu jogtor. Posni çəlad gəgər ətik pestunna. Kuim-

-kvaŭ voša çelad gəgər mədik iŋka. Çyrişzyk çeladys pukałəny ызьт рьзан сажьн: кəда гизə, кəда risujтə.

— Vot esə eg vermə vьeəmika çeladlə ləşətnь. Von, adzat, sulalə ызьт керкуьс. Sijə kerkusə natodil stroitam çelad ponda. Sija керкуьн pozas çeladsə voez şərti jansətnь зьггезə:

Çeladlən plossadka.

ətik зьг loas jaşlən, mədik зьг—çeladlə, кəдна esə ozə vetlə skolaə (doskolnəj), kuiməз зьг—velətçişsezlən.

Vot, adzat, mijan çeladys 32, a vəditçəny nykət kuim iŋka. Mijanlə, uzalişsezlə, əddən spokoj. Şələm oz peşş çeladys ponda, kər te ьв ьььн. On təzdiş, sto kagaьt tenat ььglaşə ky-tənkə ɳaŷьн. Etaz i uzlən proizvoditəlnosьs una-on ьзьtzьk.

— A kər-nə, mijə iŋkaez, aslanym çeladlə ləşətam etəəm olansə. Me, sua, mijan kolxozyn vura pozas etə kernь, — viştalis kolxozniça Pjokla.

Kolxozniçaez sьŋŋaləmən ətamədlə vizətisə da suisə:

— Əni adzylimə aslanym şinən. Tьrmas kьz Mikov da Əska Oron pələslə vizətnь. Kovşas jonzьka kutçisnь kolxoz verdə.

Ətlasa şojan-juan kerku.

Kolxozniçaez loktisə şojan-juan kerkuə uz-najtnь. Medoz şin vьlanьs vəra uşis gəgər

Ətlasa şojan-juan kerkuyn.

porjadok. Ъзыт зьрjьn lozzezən sulalənyь pь-zannez. Pьzan vьlə teçəməz vekərrez. Kьk iŋka kotraşənyь — ləşətənyь vekər-pan, ɳaɳ.

Uzaliş muzikkez da iŋpələsьs pьzan saje pukşьtəz mişşisə kieznьsə, çьskişisə səstəm çьskətə.

— A кьным mort tijan şojəny ətlasa pьzan sajn da кьным mort strapajtəny?—jualis kolzozņiça.

— Şo da кьк mort. A strapajtəny kər кькən, kər kuiməny. Verməny-taj verdny mijanliş pomeçoksə. Əddən dolyt etaz uzavny. On təzdiş asьlən nañ pəzavny, a rьtən ozyk lokny nañ-yrəs kerny. A ьlyzyk mu-viz vьlə—ətlasa pьzan mijan şəranym. Natodil kuxna ləşətəm. On-ñi ozza moz kəs nañ şoj. Pьr pьm şojan.

Əni mijanlə muzikьs dugdis vizətny ozzamoz: tijə-pə, inpələs, jeeazyk uzalatə muzikьssa. Çulalis sija kadьs.

Ətlasa pьzan da ətlasa çeləq kerku şetəny inpələslə muzikkət ətkod prava, mezdətəny inkasə ukvat da kasnik verdiş, sodəny proivodstvoyn kiez.

Esə burazyk pondis kutny kolxozyçaesə divo.

Asьnas mijan ekskursantkaez tədmalisə kommunaiş vьd peļəssə: кьeəm nьlən poda, кьз vəditəny karç, кьeəməş kommuna ьvbez vьlyny şuez.

Kommunarka Marfa Luppovna.

— Mijan-ed ьzyt uz munə ətaməd kolasyn i velətçəmyñ—suis kommunarka Anna—tijə çajtat, mijə vьdənnym eteəməş loktim kommunaə. Me tatən-ñi velətçi likvezyn. Əni vura kutçi likvidirujtny malogramotnoş. Ola vrigadiryn.

A von mijan Anna Luppovna. Sija ozyk vəli seeəm vəj, vьdşis polis, ez lьşly ətərə petny

ajkaɣstəg. Əni ʃeɣsovetɣn ɟlen. Mɣtɟalə seeəm primerrez, mədik muziklə sɣ ʃərə ɟe vətɟɣnɣ loas. Kɣnɣm derevɟa-ɟi sija voʃtis vukʃir vɣlə.

Liɟpunkt vərɣn Burlakova Mari velətɟis ma-logramotnəjjez skolaɣn, a əni velətɟə Kudɣm-kaɣn, pedtəxɟikumɣn. Kuimnannɣm miɟə par-tijaɣnəʃ.

Vezərtam partijaliʃ poliɟika. Tədam, kɣtɟə miɟanəs nuətə partija. Əni kulak uvtɣrlən sus-kətɟəmɣs miɟanəs oz-ɟi sorlav.

Kuɟitnɣ oz tuj, pozə ovnɣ kommunaɣn.

— A tijaɣn əni kommunaas seʃʃa ozə pri-mitə? Miɟə-vɣ loɟtim aslanɣm ʃemjaezən,— gorətɟis kolxozɟiɟa Əkʃiɟ.

— Mɣɟa oz tuj. No miɟə eteəm sovet ʃetnɣ tijaɣnlə oɟə pondə.

Tijə porjadoksə ləʃətə aslanɣt kolxozɣn, i sek pondat ovnɣ ɟe uməɟzɣka—viʃtalis kom-munarka Anna.

— No, iɟkaez, tɣrmas seʃʃa kɣvzɣnɣ ku-lak pələsliʃ aslanɣm derevɟaɣn, kolə kutɟiʃnɣ jonzɣka kolxoz verdə.

Kolxozɟiɟaez olisə kommunaɣn kɣk da zɣn lun. Dolɣt ʃələmən munisə aslanɣs kolxozə.

Zadaɟo:

Gizə, mɣj viʃtalisə kolxozɟiɟaez aslanɣs kolxozɣn.

Juaʃannez:

1. Vermas-ja ɟegramotnəjɣs stroitnɣ kommunizm?
2. Mɣj dorə kolə velətɟɣnɣ?
3. Kɣz munə miɟan okrugɣn vʃeovuc?
4. Kɣz tijə vezərtat poliɟetəxɟizacija?
5. Kɣeəm skolaez eməʃ miɟan okrugɣn?
6. Kɣz oləɣn „Zarja vudusseɟo“ kommunaɣn?

PARTIJA PONDA.

VKP(B)—organizator da vozđ.

Všesojuznəj kommuništiceskəj partija (bolsevikkezlən), mədno3—VKP(B), ətuvtə med vezərtiř da med o3ьn muniř raboçəjjezəs da kreřřanaəs. Sija ətlaətis niyə vьna va uzaliř ətik řemjaə. VKP(B) vьnřalis vojjezьn, kapitalissezkət peřřəтьn.

Etə, bolsevikkezliř partijasə, organizujtis Leņin.

Кь3 vojna vььn ətik armija oz verть uzavнь stavtəg, siz i revolucionnəj peřřəтьn kolə stav. Partija i em proletariatlən seeəm bojevəj stavьs.

Partija—uzaliř ořirlən o3ьn muniř da organizujtiř otrjad.

Partija peřřə sь ponda, medvь uzavнь organizovannəja, kь3 ətik, medvь vəli disciplina. Setən sьlən vьn.

Partija vasətə as kolassis vьdənnьsə niyə, kin oz verit socializm stroitam vьlə, kin otsalə kulakkezlə da vreditellezlə.

Toko partija jurələm uvтьn oktabrskəj revolucija dьrņi poveditim. Toko partija jurələm uvтьn tьrtam pjařiletka, stroitam socializm.

V. I. Leņin.

Vladimer Il'iç Leņin çuzis 1870 vořa aprel 22 lunə řimbirsk gorodьn (əni Uljanovsk).

Leņinlən aјьs, Il'a Nikolajeviç, petis kreřřana kolasiř i vəli narodnəj skolaezřa (uçilisso) di-

rektorən. 1887 voə Ləninliş pərişzyk vonsə vişelica vьльn zagətisə. A zagətisə sijən, mьlа pondьlis vijнь III Aļeksan carəs.

No eta vijəmbьs ez povzət Ləninsə. Sija sek esə jonzyka ləgašis.

V. I. Lənin.

1893 voša arə Vladimer Illic munə Pəterburgə. Eta kadşaņ Lənin pondətçə peşşьnь kapitalizmkət.

1895 voša arə Ləninəs arestujtənbь. Pukşətənbь tьrmaə, a seşša inçənbь Şivirə. Ssьlkəbn da tьrmaьn Ləninьs dugdьvtəg gizə listovkaez da kņigəez.

1900 voə, ssьlkaiş bertəm vəgьn, Ləninьs podpoļnəja kutçə revolucionnəj uz verdə. Seş-

ša munə graņica sajə. Setçin organizujtə „Iskra“ gazeta. Eta gazetašs əddən una keris, medbь raboçəj klassə ətuvtnь. Sija gotovitis raboçəjjezsə ьзѣт vojjez kezə.

1905—1907 voezə, medozza russkəj revolucija dьrņi, Ļeņin loktə Rošsijə da pondə juravnь raboçəjjezən. No revolucijasə pədtisə. Eta vəršan Ļeņin velətə raboçəjjezsə, kьз ləšətcьnь viļ vojjez kezə.

1914 voə, kər ošsis mirovəj vojna, Ļeņin vəli vəra graņica sajьn. Russkəj da graņica sajša meņsevikkez korisə raboçəj klassə vojujtnь kapitalissez dor. Ļeņin ətlən boļsevikkez kət pondis peššьnь imperiališticeskəj vojnakət. Raboçəj klasslə Ļeņin da boļsevikkez pondisə baitnь — imperiališticeskəj vojnasə pərtnь grazdanskəj vojnaə.

1917 voša fevralskəj revolucija vərьn graņica sajšan Ļeņin vəra vertə Rošsijə. Petrogradьn sija šetə lozunggez: „Sovettezlə vlassə vьdsən!“, „Mu—kressanalə!“, „Fabrikaez—raboçəjjezlə!“ Ļeņin veškətlə oktabrskəj vosstanņonə, nuətə revolucijasə, kəda vajətis povedaəz.

Mijan vьd stroitelstvo da mirovəj proletariatlən revolucionnəj peššəmbьs munə Ļeņin velətm šərti.

Ļeņin velətis, medbь nacijaez kolasьn vəli sojuz, medbь nija ətlən levtisə xozajstvo — stroitisə socializm.

**Vladimer İllic Ļeņin kulis 1924 voə
janvar 21 lunə.**

Staĭin.

Staĭin jortəs suəny İoſif Viſſarionoviç. Çu-
zis sija 1879 voə. Sɣlən ajɣs vəli raboçəj.

Esə vəli velətçiſ, a Staĭin sulalis revolucion-
nəj kruzokeyn-ŋi. 1898 voə sija giſzə partijaə.
Eta kadſaŋ sɣlən pondətçə revolucionnəj uz

kədə ɣedɣr kezə dug-
dətłəny çurma da sɣl-
ka.

Staĭin jort ſizimiſ
pukalə çurmaezyn. I
ſizimiſ-zə pɣssylə.

1917 vo ozyɣn (fev-
raĭskəj revolucija
ozyɣn) Staĭin vəli ſi-
viɣyn, Turuxanskəj
krajyn. Setçinſaŋ sija
loktə da ətləyn Leɣin-
kət ləſətçə oktəbr
kezə.

I. V. Staĭin.

Oktäbrskəj revo-
lucija vəryn Staĭin jort nuətə med otvetstven-
nəj uz.

1922 voə Staĭin jortəs vərjəny partija SK-ə
ſekretarən. Staĭin jort əni VKP (B) SK-yn
geɣeralnəj ſekretar. Sɣ juraləm uvtyn miyan
strana stroitə socializim. Bɣdməny da jonməny
kolxozzez. Svalnəj kollektivizacija pod vɣlyn
likvidirujtam kulaççosə, kɣz klass.

I Staĭin jort — partijalən vozɣ.

Кыз партија реҗсә правәјжекәт да „левәјжекәт“.

Некәр партијаьс ez sulav seeәм крeрьта Леңинскәј СК гәгәр, кыз әни.

Партија вьдмис да јонмис ьзът реҗсәтмьн. Реҗсис uklonnezkәт, кәдна kezәнь Леңин тuj вьлиҗ.

Мьј мәдисә kernь Тrockәј да „левәјјез“.

Тrockәј suvtis ңe партија dor. Sija ьддис, sto равоҗәј да крeҗсана вьнән мижан СССР-ьн socializmsә stroitнь оз poz.

Мьј eta loә?

Eta loә sija, sto оз-кә lo җоza mirovәј revoluҗija, dak мижанлә kovҗas җetҗьнь капитализм киә.

Тrockәј әмән baitisә бурзujјез, a ңe равоҗәј klass.

Тrockәј да сьлән otsaliҗsez ьддисә, sto socializm stroitәмьн uzaliҗ крeҗсана оз vermә lonь равоҗәј klassлә soјuznikkezән.

No petis мәдик. Bedңakkez да җeredңakkez vermәнь stroitнь i stroitәнь socializmsә. Bedңak вәгьн kolhozә pьрә i җeredңak. Kolhozник lois партијалән да равоҗәј klassлән osnovнәј opora. Bedңakkez да җeredңakkez реҗсәнь кулаҗҗокәт. Omәна kollektivizacija osnova вьльн кулаҗҗосә likvidirujтәнь, кыз klass.

„Левәјјез“ suvtisә Тrockәј тuj вьлә.

1930 воә „Левәјјез“ керисә kolhoznәј stroitelstvoьн ьзът osivka. Nija suvtisә Тrockәј тuj вьлә. Крeҗсанинсә җивәј nija vasәtisә kolhozzezә.

Partijalən CK askadə kutçis „levəjjez“ berdə da veşkətis n̄liş osivkaezsə.

КѢЗ-ВѢ partijaьs ez liçkь „levəjjezsə“, mi-jə-вѢ eg vermə kernь kolxoznəj stroitelstvοьn seeəm uşpexhez, kədna mijan eməş əni.

Kinnez seeəməş pravəjjez?

Pravəjjez ez veritə sь vьlə, sto promьslen-noşlən vьdməmьs toko vermas socialişticeskəja kernь stranaiş xozajstvοsə.

Ньlə ez kov kulakkət da nəpmankət klas-sovəj peşşəmьs.

Nija pondisə ranьt munьnь socializm vьlə, medvь ne leznь sijə peşşьnь kapitalizmkət.

Pravəjjez dumajtisə, socializmsə-pə pozas stroitnь zagvьv, guşən, samotokən, klassovəj peşşəmtəg.

Nija dumajtisə, sto kapitalis elementtez kulasə aşnьs. Nija vaitisə, sto kulak vuzas, pьras socializmə.

Sovxozzez da kolxozzez — socializmlaņ veş-kьt tuj. Pravəjjez eta vьlə ez veritə. Nija otsalisə klassovəj vraglə.

Vot mьla partija pondis peşşьnь pravəj uklonkət, kьz medьzьt opasnoşkət.

Мьла partijaьn pravəj uklonьs əni medьzьt opasnoş.

Pravəjjez əmən vaitə kulak. Pravəjjezlən tuj—mijan stranaьn suvtətnь kapitalizm, vazşa şəkьt da remьt olan. Pravəjjez zugənь kulak-kət peşşəm.

Leņin baitlis, sto kulak—seeəm-zə strasnəj vrag, kьz pomessik da kapitalist. Oz-kə lo eta vragьs çegəm, ñeizvezno (kər-ñe-kər i kьz-ñe-kьz) loktamə vər kapitalizmə.

Pravəj uklonьs petə kuliş klassezşan (kulakşan məd.). Vot mьla partijaьn pravəj uklonьs medьzьt opasnoş.

Vot mьla partija i jona peşşə pravəj uklonkət. Partijalən XVI şjezd viştalis:

„Kin dumajtə siz-zə, kьz i pravəjjez dumajtəнь, sija oz vermь kołtçьнь partijaьn çlenən“.

Peşşьнь dvurusņikkezkət da primireñeçcezkət.

Partijalən XVI şjezd viştalis, sto oportuņissez məd-ņoz pondisə partijakət peşşьнь. Nija kьv vьlanьs leņinskəj partija linija ponda, a deloьn guşən peşşəнь partijakət paņьt.

Partija gromitis seeəm dvurusņikkezsə.

Partija nuətə pravəj onosnoşkət resiţelņəj peşşəm.

Partija peşşə „levəj“ oportuņissezkət. Sija peşşə primireñeçcezkət, kədna sajəvtəнь oportuņissezsə.

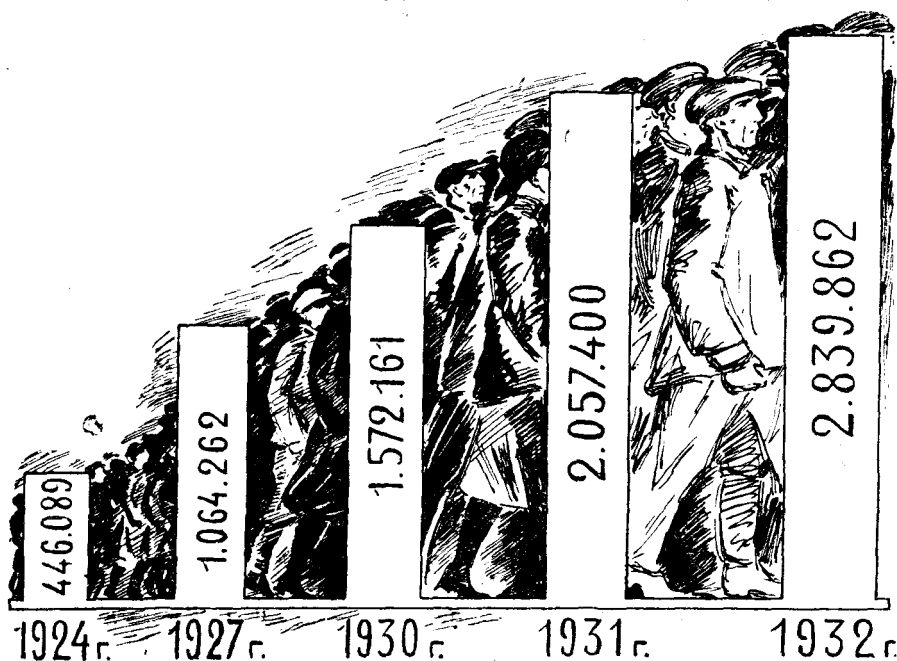
Udarnikkez, partijaə.

(Udarniklən pişmo).

Partijaə pьrəнь oзыn muniş ravoçəjjez da kolhozņikkez. Pьrəнь udarnikkez.

To mьj gizə udarnik:

Кыз содаһы ВКР(В) җеннез да кандидатез.

„Ме — колхозчик. Ми вьһн узала 16 во. Колә виштавнь, Һекәр миҗан ез тун сиз узьс, кьз әни. Әни миҗә узаламә әтлаһн, масинаезән. Узаликә јансәтчимә бригадаез вьлә. Но кәр миҗан ьв вьһн согмис проҗьв, миҗә pondimә узавнь вурзька i прогullezsә likvidirujtim, levtim уз каҗество.

А кәр ми тьртим кәзан план, дак pondim корнь есә, медвь кәзнь unазьк. Ударнәј бригадаһн ме вәли бригадирән. „Ударник lunә“ менә ьstisә ударниккез конференција вьлә.

Ме кьла, кьз вьдма. Ме кьла, кьз luniш-lunә матәзьк шивәтча партија дьнә.

Әни, леңинскәј партијаә рьртән, ме пукта социализм stroitәм вьлә вьд вьһн“.

1. Мыја ударниккез рьрәнә партијаә?
2. Кьһьт ударник тижан колхозиш гизҗисә партијаә?

Partija vьdmə da jonmə.

Socializm stroitəmьn mijan eməş gьriş povedaez. Ena povedaez loisə toko sijən, mьļa partija nuətə praveļnəj poliťika.

Рабоçəjjez aslanьs partijalə doverjajtəнь. Partijaliş poliťikasə ęe ətik miļlon uzaliş lьddə praveļnəjən da otsaləнь partijalə leņinskəj poliťikasə pьrtнь olanə.

Med soznaťelnəj raboçəjjez da kolhozņik-kez pьrəнь partijaə.

Partija vьdmə da jonmə.

JONMƏTAM STRANA OBORONA.

Loam gotovəş.

Luniş-lun kapitališťiceskəj stranaezьn kri-zişьs paşkalə da pьdьnşalə. Kapitalissez pədnaləнь zavoddezньsə. Una şurs raboçəj koļt-çəнь ıztəg, kerkutəg, ęaņtəg.

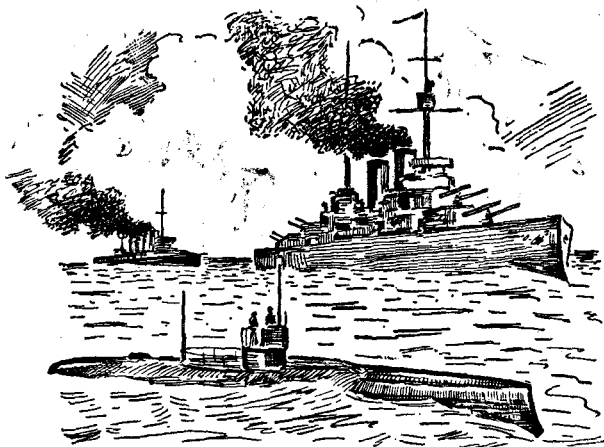
Kapitalissez eraləнь, kьz ponnez, ləşəťçəнь pədtьнь mijanliş sojuzsə. Nija sodtəнь vojennəj rasxoddezə şəm, kerəнь viļ aeroplannez, kiş-təнь puskaez.

Vojnaiş on pьssь. Kapitalissez kьz kuzəнь, sijən-вь i kьskəнь mijanliş sojuzsə vojnaə.

Mijanlə kolə vura ləşəťçьнь. Mijanlə kolə ləşəťнь viļ vojennəj texņika. Eta əni Gərd armija ozьn zadaçaьs i suvtətəm.

Въд колхозниклѧ, въд узалиш мортлѧ колѧ
џонмѧтнѧ страна оворонасѧ. Колѧ велѧтцѧнѧ во-
јеннѧј крузоккезѧн, рѧнѧн оsoaviaximѧ да
велѧтнѧ војеннѧј тѧхѧика. Колѧ левтѧнѧ колхоз-
нѧј хозѧјство.

Ушкѧтѧс-кѧ мијан страна вѧлѧ враг — ми
кузам сѧлѧ сувтѧнѧ рѧнѧт.

џонмѧтам оворона.

Гѧрд армѧја џон да вѧна. Рондам сѧкѧт ѧ-
лаѧн џонмѧтнѧ страна оворонасѧ, лоам готовѧш!

Гѧрд армѧја.

Мијан армѧја — равоѧе-крешшанскѧј армѧја.
СССР-лѧ војнаѧс оз ков. Мијанлѧ колѧ мир.
Ми решшам левтѧнѧ ашшѧнѧм хозѧјство да вур-
мѧтнѧ олѧнѧнѧс. Кѧт мијанлѧ војнаѧс оз ков,
но киѧн пѧссаѧсѧ визѧмѧ ѧорѧта. Мијан ѧекѧр оз
вунѧ Стаѧинлѧн кѧввез:

„ѧтик кѧк рѧдѧс паѧта ѧѧз му мијанлѧ
оз ков, но і ашшѧнѧм муsѧ, ѧтик верsѧк
ашшѧнѧм муsѧ ог ѧѧтѧ ѧѧкинлѧ“.

Kapitalishez vura piñneznyşə jirəny mijan vylə, ləşətçəny pədtəny mijanlış Sojuzsə. Vot eta ponda mijanlə kolə vizny jon da vyna armija.

Carlən armija sulalis pomessikkez da kapitalishez-dor. Otsalis pədtəny revoluçijasə. Sijə-zə kernə velətəny əni kapitalis stranaezyn.

Gərd armija sulalə raboçəjjez da uzalış kreşşana-dor, peşşə kapitalishez-kət da pomessikkezkət.

Carskəj armijaın soldatəs vidisə, vartlisə, velətisə setçə, medvə nija vojna vyləny vijisə ny-kod-zə uzalış oçirəs, medvə otsalisə kapitalishez-lə.

Əni gərdarmejeçlə viştaləny, velətəny, kin sylvən jort, kin vrag.

Gərdarmejeç çorvta sulalə grañicaez vyləny da çorvta nozzalə vragəs.

K. Je. Vorosilov.

Zadañno:

Vizətə, mşj keris strana ovorona ponda şelsovet. Mşjən ti aşnyt otsalite strana ovoronalə? Gizə eta jlyiş „Lenin tuj vylət“ gazetaə.

Gərd armija.

Porok eynyn kərkə çuzis,

Çuzis mijan gərd geroj.

Emtəm jəz dor suvtəny kuzis,

Peşşis vragkət lun i oj.
Mijan armijaǝs vьna,
Dəzəritə viļ strana.
Vragəs matə oz lez dьnas:
Vestas, çarkas ььna.
Peşşis oñirьs uzalə:
Kamgə dorə viļ olan.
A Gərd armija otsalə,
Zugdə-talə ñekolan.
Gərdarmejeç von velətçə:
Sodtə mьvkьd, sodtə sad. . .
Əj, burzuj! Te en şivətçь,
Potan ki uvtьn, kьz gad.
Gərd zvezda gerojlən sotçə.
Sotçə açьs, riçə vir.
Bia flag verdə von kutçəm,
Əztə sijən vьdsə mir.

Velətçəny ləjşəny

Gərd armija otsalə kolxozzezlə.

Gərd armijalən medьzьt zadaça — vojevəja ləşətçьny. Sija aşşis ləşətçəmsə 1929 voə mьtçalis uzən Dalñəj vostokьn, kər repətiş kitaj-skəj ğenerallezsə Sovetskəj ğrañica doris.

Бэыт уз сиз-зə гəрд армияыс нуəтə социалистическəй строжкаы. 1930 воə сija ҫетис колхозезлə 100 ҫурс узалиҫəs.

Гəрдармеҫҫез, кəдна локтəнь гортə, мед-вур пещиҫҫез социалистическəя му узалəм понда. Nija отсалəнь веднəккезлə да ҫереднəккезлə организуйтнь, јонмəтн . колхозезсə.

Гəрдармеҫҫез левтəнь дєревнəиҫ культура, југдəтəнь отирлиҫ olan. Nija велəтəнь неграмотнəјҫезəs, организуйтəнь крузоккез, веҫедаез.

Гəрдармеҫҫ—армияын вур узалиҫ. Вур узалиҫ i дєревнəы. Гəрд армия зорəтə не токо вур, војевəј мортəs, но i вур узалиҫəs колхозы.

Osoaviaxim jaҫejka.

Tom kolhozниккезəs-призвнйккезəs ҫелсовет коллис армияə.

— Лоə setҫin primernəј гəрдармеҫҫезəн-ударниккезəн.—Kolhozниккез ҫетисə nakaz.

— Kəsjam kolхозsə не lakəшнь да lonь вур воҫеҫезəн, sovetskəј страна dorjiҫҫезəн — призвнйккез ҫетəн . кьв.

— Армияə коллəмьс мijan, вьтте кьз празник. Eta пonda osoaviaxim jaҫejkalə vlagodarnos,—vaitə ҫелсоветиҫ predsedatel.—Osoaviaxim jaҫejkaыс nijə организуйтис, велəтис льҫшьнь, велəтис војеннəј дєло вердə, кəт nija нем ez i тəдə. Тəдсалис невна виļ војеннəј теҫникаы. Призвнйккезлə əни loas kokнйтзьк, медвь рəртсьнь гəрд гeroјҫезə. Mijə dumajtam, osoaviaxim jaҫejkaыс pondas i ozлаң узавнь, медвь

esə unazьk ətuvtnь aslas rjaddezə uzaliş oțirəs da velətnь vojennəj delo verdə, i etən jonmətnь strana oворonasə.

Zadaņno:

Proveritə, kьz uzalə tijan osoaviaxim jacejka.

Ləşətcam oворona kezə.

Mijan kolhozьn organizujtçis vojennəj znaņnoa kruzok. Uzalə sija vazьn-ņi. Setən mijə velətcam razьn da teçьnь vintovka. Velatam sijə suç. Velətcam, kьz peşşьnь gazzezkət. „Strana oворona jьliş delo — kolana da vaznəj delo“, — vaitənь kruzokьn. Mijanlə pьr kolə lonь gotovən, medvь şetnь vraggezlə otpor.

Вьd mortlə kolə kuznь dorjьnь sovet stranasə.

Kruzokьn uzalənь i iņkaez. Nь kolasьn medbur lьjşiş kolhozņica Taşa. Nija vaitənь: „Mijə tozo kuzam otsavnь Gərd armijalə“.

Osovəj daļnevostoçnəj armija.

Kitajlən geņerallez mədisə mijanəs kьskьnь vojujtnь. Nija pondisə kьskьnь mijan graņica-ez dьniş vojennəj vьn. Nija gravitisə Kitajsko-vostoçnəj kərttuj. Amur jьnь suvtətisə mijanliş paraxoddez. Nija lьjlisə mijanliş çasovəjjez-ньməs.

No 1929 voşa oktavr 12 lunə suvtis nьlə ranьt Osovəj daļnevostoçnəj armija. Bandittezlə kovşis pьşşьnь. Mijan armija şetis nьlə otpor.

Допыс
Цена **40** гр.
коп.

У, 01 н.

С. И. КАРАВАЕВ,
КОЛХОЗНИК
книга после букваря
для взрослых

на коми-пермяцком языке

СССР
СЕРБИЯ
Департамент за Народну и Школну
Книгопродају
Београд
АД БИТ
Београд
Копирање и издање
Универзитетског штампарије
Београд

Департамент за Народну и Школну
Книгопродају
Београд
АД БИТ
Београд
Копирање и издање
Универзитетског штампарије
Београд

ГОСУДАРСТВЕННОЕ УЧЕБНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО
Москва, Кузнецкий мост, 16.